Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 33. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го ЛЮТОГО 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 18, 1955. No. 33. VOL. LXII.

ДОЛЛЕС ПЕРЕДБАЧАЄ ДАЛЬШУ БОРОТЬБУ ЗА ВЛАДУ В КРЕМЛІ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ВІРИТЬ У МОЖЛИВІСТЬ „СПІВЖИТТЯ", ЯКЩО КОМУНІСТИ ВІДСТУПЛЯТЬ ВІД АГРЕСІЇ. ПЕРЕСТЕРІГАЄ В СПРАВІ ФОРМОЗИ. УКРАЇНСЬКІ ПРЕСТАВНИКИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПРИЙНЯТТІ АСОЦІЯЦІЇ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ, НА ЯКОМУ ПРОМОВЛЯВ ДОЛЛЕС.

Ню Йорк, Н. Й. — Державний секретар Джан Фостер Доллес промовляв на обіді Товариства Закордонної Політики в готелі Валдорф-Асторія в Ню Йорку і закликав представників СССР та комуністичного Китаю залишити вживання сили. Доллес заявив, що якби це сталося, тоді ЗДА вважали б це за основу до переговорів. Із „новим" Совєтським Союзом, який залишить комуністичну ціль запанувати над світом, казав Доллес, можна б вести „вартісні переговори і досягти порозуміння", головним чином у справі світових проблем. Те саме відноситься і до комуністичного Китаю. Якщо він погодиться на перемир'я з Формозою, тоді могли б відбутися переговори про те, кому мають належати прибережні острови, такі як Матсу і Квімой, які тепер находяться в руках Національного Китаю. Державний секретар повторив свою давнішу осторогу на адресу комуністичного Китаю, що ЗДА вжиють своїх збройних сил для оборони прибережних островів, якщо вважатимуть, що напад на ці острови — це частина атаки на Формозу або Пескадорські острови. Доллес згадував і про недавні зміни в СССР в зв'язку з „резиґнацією" Маленкова. Він казав, що ще й досі неясні правдиві причини цієї драми, якої ще не відбулася остання дія, і тому можлива внутрішня боротьба за владу в Кремлі. Державний секретар думає, що причиною змін у Кремлі можуть бути і особисті непорозуміння, в тому, хто має панувати в СССР. Але, казав Доллес, причиною послідніх змін можуть бути і ті різниці, які існують між російськими комуністами-націоналістами, та тими комуністами, які на перше місце ставлять міжнародний комунізм та змагають в першу чергу до запанування комунізму в цілому світі. На думку Доллеса, існують між російськими комуністами такі політики, які на першому місці хотіли б дбати про добробут, безпеку і велич СССР. До цієї групи зараховує Доллес Маленкова. Друга група, з Хрущовим на чолі, на першому пляні має справу панування над світом. Перша група дбає більше про свою державу, друга про комуністичну партію. Доллес гадає, що переможуть ті „росіяни", які дбають на першому місці про добробут і безпеку своєї держави, і тоді, на думку Доллеса, можна б вести переговори з СССР та можна б було відновити історичну приязнь між „новою" Росією та ЗДА". Доллес не виясвив чітко, що він розуміє під цією „новою" Росією, і кого він має на думці, коли говорить про тих „расових" росіян (рашєн оф стейчур), які мали б відновити приязнь із ЗДА. Доллес

Державний секретар Джан Фостер Доллес промовляє.

пригадує, що після смерти Сталіна Маленков заявляв про те, що між СССР і ЗДА можуть існувати мирні відносини. З другого боку фахівці в російських справах заявляють, що Хрущов має вести „тверду" закордонну політику. В справі Китаю і Формози Доллес заявив, що ЗДА зобов'язані обороняти Формозу і Пескадорські острови, а також ще й ті острови, які мають важливе значення для оборони Формози і Пескадорів. Доллес казав, що якби Національний Китай віддав комуністам острови Матсу і Квімой, — тоді було б легше комуністам здобути Формозу. Державний секретар казав, що ЗДА не мають зобов'язання обороняти Квімой і Матсу як „такі", тільки як бази до оборони Формози і Пескадорських островів. З цієї заяви виходило б, що якби комуністичний Китай погодився на перемир'я з урядом на Формозі, то тоді комуністи мали б надію, що без бою моглиб дістати Матсу і Квімой.

Державний секретар промовляв перед численною публікою, членами і гостями Асоціяції Закордонної Політики, на прийнятті у Великій Балевій залі готелю Волдорф Асторія, на якому мав свій окремий стіл теж Український Конґресовий Комітет. Відкрив зібрання голова Асоціяції — Джан В. Нейсон, а державного секретаря представив Генрі Р. Лус, головний редактор журналів „Тайм", „Лайф" і „Форчюн". З українців були приявні на прийнятті: екзекутивний заст. голови УКК і голова УНС п. Д. Галичин, заступниця голови УКК п-ні Олена Лотоцька, касир УКК п. Йосип Лисогір, правний дорадник УКК і зас. голови УН-Союзу адв. Михайло Пізнак, директор канцелярії УКК п. Юліян Ревай, редактор „Українського Квартальника" — проф. Микола Чубатий, редактор „Свободи" А. Драган, проф. Іван Решетар з Прінстонського університету та інж. В. Полевчак.

АНГЛІЯ РОЗЧАРОВАНА ПРОМОВОЮ ДОЛЛЕСА

Лондон. — Англійські політичні кола, наставлені на перемир'я в протоці Формози коштом національного режиму, є „розчаровані" промовою держ. секретаря Доллеса, що її він виголосив в Ню Йорку в середу 17-го лютого вечером. Те розчарування полягає у тому, що англійці бачуть в промові Доллеса апробату й заохоту збоку Америки для Чіянґ Кай-шека тримати міцно в своїх руках прибережні острови, як Квімой, Матсу й інші. Лондонський „Таймс", який має опінію пів-офіційного речника уряду, заявив у редакційній статті, що „державний секретар ЗДА Доллес не зробив нічого, щоб зменшити небезпеку для Формози" і „висловлює жаль", що він не послабив національ-китайських тенденцій втримувати за всяку ціну прибережні острови. „Таймс" деклярується теж по стороні національ-китайської і американської політики боронити Формозу й Пескадорські острови перед комуністичним Китаєм, але вважає, що для „зменшення напруження" на Далекому Сході було б краще, але вважає, що для „зменшення напруження" на Далекому Сході було б краще, щоб між двома китайськими ворожими таборами лежав простір цілої ширини Формозької протоки, поверх 100 миль, ніж щоб посередині знаходились „провокуючі і положені під самими дверима Китаю прибережні форпости". Англія уважає, що евакування тих островів національ-китайським урядом по зразку островів Тачену не послабило б національ-китайської позиції, а навпаки скріпило б її — політично і військово, і в цьому вона найісточніше різниться від становища державного секретаря Доллеса. Англійський уряд невдоволений теж, що Доллес, з признанням сказавши про заходи Об'єднаних Націй для заведення перемир'я в протоці Формози, не згадав ані одним словом про англійську дипломатичну акцію в Москві для використання Совєтів, як „посередника" поміж Заходом і комуністичним Китаєм.

Новленд критикує, Доллес боронить ОН

Об'єднані Нації. — Об'єднані Нації стали предметом гострої критики лідера республіканської меншости в Сенаті, сенатора Вільяма Новленда. У своїй промові в Каліфорнії він заявив, що Об'єднані Нації зазнали в останньому часі поважної поразки, виявивши свою нездібність поладнати позитивно дві справи: звільнення американських летунів з комуно - китайської неволі і осягнення перемир'я у Формозькій протоці. Сен. Новленд закликав американців не допустити до того, щоб американські полонені в Китаї стали „забутими людьми". Він звернув увагу, що Об'єднаним Націям загрожує доля Ліґи Націй, якщо вони в боротьбі з світовим комунізмом виявлять те саме „безсилля і бездарність". — Майже в той самий час державний секретар Доллес, промовляючи у Вашингтоні в комісії для справ Об'єднаних Націй, боронив ОН, як „греблю проти небезпеки війни". Він признав, що Об'єднані Нації не мають бліскучих успіхів, що їх видно було б назверх, але, коли б не було цієї міжнародної установи, то відносини між державами стали б ще гіршими, а розмови між ними перетворилися б куди швидше в „мову гармат". Американська преса, коментуючи ці дві заяви, зазначає, що Дж. Ф. Доллес імовірно й не знав про виступ сенатора Новленда в Каліфорнії, коли виголошував у Вашингтоні свою промову, але Доллес і Новленд вже не раз і в не одній справі різнились своїми поглядами.

КІО остерігає спілки проти комуністичної інвазії

Вашингтон. — Генеральний дорадник Конґресу Індустріяльних Організацій, Артур Дж. Ґолдберґ, вислав до всіх робітничих спілок, об'єднаних в КІО пересторогу, щоб не допускали до себе комуністів. Він каже, що управи окремих робітничих спілок повинні бути обережні і відрізняти тих, які дійсно зривають із комунізмом, від тих, які тільки маскуються, щоб дістатися до робітничої організації і вести там свою підривну роботу. Ґолдберґ звертає увагу на те, що закон про контролю комуністичної діяльности з 1954 р. приймає за певне, що робітничі спілки, якщо вони належать до АФП і КІО, вільні від комуністичних впливів. Ґолдберґ заявив, що, незалежно від оцінки цього закону, „КІО мусить гордитися тим, що Конґрес ствердив відсутність комуністичних впливів у КІО". Конґрес Індустріяльних Організацій почав боротьбу проти комуністичних впливів в своїх рядах п'ять років тому, і позбавив членства деякі спілки в КІО, але ніколи не твердив, що всі члени цих спілок були комуністами.

Ліґа Робітничої Молоді — комуністична організація

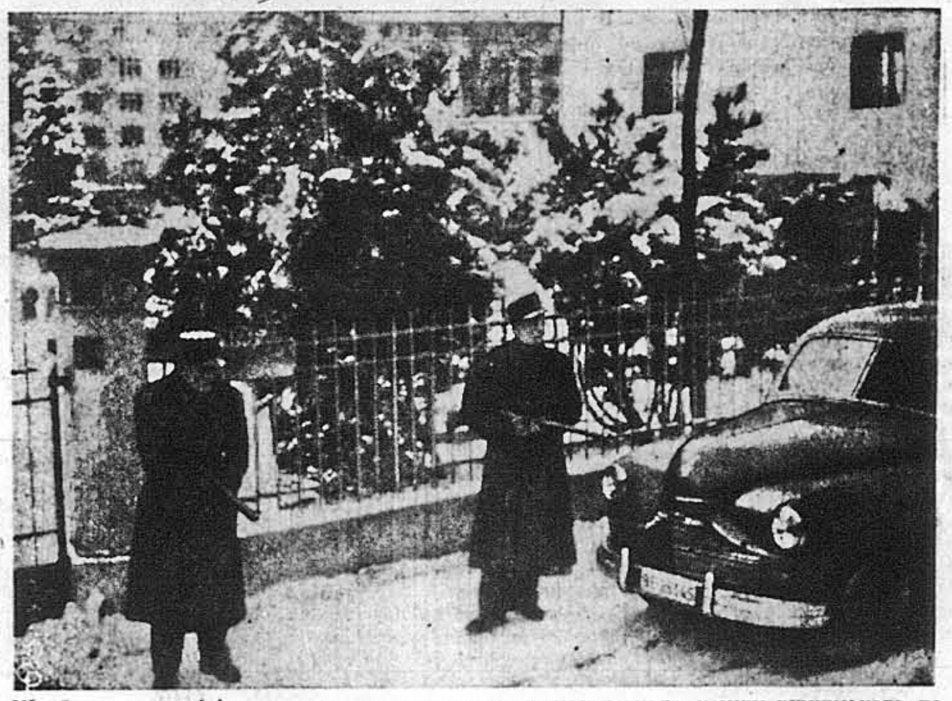
Вашингтон. — Контрольна Рада в справах підривної діяльности вирішила, що Ліґа Робітничої Молоді є комуністичною організацією. Тому ця Ліґа мусить, згідно з законом, зареєструватися в генерального прокуратора і подати список членів своєї управи та звіт про свої фінанси. Вся пошта, яку висилатиме ця Ліґа, мусить мати печатку, яка стверджує, що висилає її комуністична організація. Члени Ліґи Робітничої Молоді не зможуть працювати в урядових установах і в фабриках, які працюють для державної оборони. Вони також не зможуть дістати пашпорт на виїзд закордон. Закон про контролю підривної діяльности з 1950 р. вважає організацію за комуністичну в тому разі, коли в її управі є комуністи, і коли вона підтримує комуністів.

Успіх українського юнака

Дня 20-го січня у Филаделфії відзначено нагородами за блискучі успіхи в науці українського юнака, Юрка Криволапа. Під час роздачі дипломів про закінчення гайскулу ім. Франкліна він одержав п'ять нагород: 1. мідну книжку з виритуваними у ній його ім'ям і прізвищем; 2. грамоту і золоту медалю від департаменту соціяльних наук; 3. грамоту за найкращу репрезентацію своєї школи; 4. нагороду від наукової асоціяції (Phi Beta Kappa Ass'n of Philadelphia) і 5. стипендію на чотири роки для продовження науки в каледжі на факультеті інженерів-електриків. Юрко Криволап осягнув середньої оцінки в навчанні 96.9% Видаючи йому нагороди, президент гайскулу заявив, звертаючись до присутніх: „Серед цих студентів є один, що народився на Україні. Коли він мав лише 8 років, його батьків німці вивезли на невільничу роботу до Німеччини. Чотири роки тому він з батьками приїхав до Америки. Цей студент — гордість нашої школи, і ім'я його — Джордж Криволап."

РУМУНСЬКІ ЕМІҐРАНТИ, ЩО ЗАХОПИЛИ БУЛИ ЧЕРВОНЕ ПОСОЛЬСТВО, ПІДДАЛИСЯ ШВАЙЦАРСЬКІЙ ПОЛІЦІЇ

Берн. — Три румунські еміґранти, члени протикомуністичного революційного підпілля в Румунії, які зі зброєю в руках окупували були будинок румунського посольства в столиці Швайцарії Берн тримали його в своєму посіданні 42 години, піддалися швайцарській поліції. Ця остання поставила їм ультимат щоб вони піддалися найдалі в середу вечером і вони покорилися йому, віддавши всю свою зброю поліції та спокійно вийшовши на вулицю. Їх негайно посадили в авто і відвезли до в'язниці. За вийнятком розкиненої по підлозі комуністичної літератури, напасники не залишили в посольстві ніяких більше непорядків. Еміґранти винесли з комуністичного посольства тільки оберемок документів. Вони заявили, що вони знайшли в посольстві докази, що румунське посольство в Швайцарії було централею шпигунської сітки. Ті документи вони передали швайцарській поліції, яка трохи пізніше віддала їх комуно - румунському представникові. На тему змісту тих документів і чи швайцарська влада зладила з них фотокопії — не сказано нічого. — Швайцарська поліція твердить, що всіх напасників було шість: одного поліція зловила під час спроби втечі, два були цім то успішно втекли, а три замкнулися в посольстві. Самі еміґранти кажуть, що їх було тільки четверо. Швайцарська поліція арештувала була у зв'язку з цим нападом голову й секретаря Ліґи Вільних Румунів в Женеві, але після переслухання —випустила їх на волю.

Швайцарська поліція, з автоматами в руках патролює довкола комуно-румунського посольства в Берні, захопленого озброєною групою антикомуністичних румунських еміґрантів, безпосередньо перед їхньою капітуляцією.

Комуністичний Китай говорить про 80-мільйонову армію

Пейпінґ. — Комуно-китайський уряд оприлюднив плян покликання до поборових комісій 80,000,000 молодих китайців. Закон про примусову військову службу мав би охопити все чоловіче населення Китаю від 18 до 40 року життя. Звільненими від військової служби були б тільки одинаки та батьки родин, які утримують жінок і дітей, або ті, які мають на утриманні осиротілі родини. Одночасно проголошено нові військові відзнаки і медалі для комуно-китайської армії. Жінок не будуть брати до ніяких військових частин, але реєструватимуть їх, як допоміжні сили на випадок війни. Комуно - китайські володарі признають, що вони „покищо" не всилі зодягнути, озброїти й утримати 80-мільйонової армії, але страшать цією цифрою світ, пригадуючи водночас, що теперішнє населення Китаю нараховує коло 600,000,000 душ.

ЗДА мають закордоном 1,370,000 бойових вояків

Вашингтон. — Департамент оборони повідомляє, що ЗДА мають за кордонами 1,370,000 бойових вояків. Це число подано до публічного відома на домагання конґресмена Клер Е. Гофмана. В ЗДА знаходяться 1,602,000 вояків, які, на випадок потреби, зможуть належати до бойових частин. Разом усі збройні сили ЗДА — бойові і небойові частини — становлять тепер 3,172,000 вояків. До бойових частин не зараховується жінок, які належать тільки до службового персоналу. Одночасно департамент оборони повідомив, що ЗДА мають закордоном 950 військових баз, на яких працюють по п'ять або більше осіб. Конґресмен Гофман домагався, щоб йому подали докладний чисельний стан збройних сил тут і закордоном, щоб мати дані, потрібні для поборової служби і щоб знати, які зобов'язання до закордону має уряд ЗДА. Військові інсталяції закордоном, в яких працюють 167,000 цивільних американських робітників коштують річно 601,-699,000 долярів. ЗДА витрачають на цивільних урядовців тут і закордоном річно 4,530,-276,000 долярів. Багато конґресменів здивовані тим, що Пентаґон подав докладні інформації про число американського війська в ЗДА і закордоном, бо ці справи досі вважалися за секретні.

ЗДА ведуть перед у продукції атомової зброї

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на пресовій конференції, що немає „жадного пата" у відношенні ЗДА і СССР щодо продукції атомової зброї, бо ЗДА таки ведуть перед, залишаючи позаду комуністів. Вилсон твердив, що і російські комуністи знають про те, що стоять позаду в продукції атомової зброї. Він твердив, що заява міністра закордонних справ Молотова про те, що СССР вже „зрівнявся" в продукції атомової зброї з ЗДА — є неправдива. На думку Вилсона, Молотов говорив про це для того, щоб відвернути увагу світу від подій у Москві, коли „резиґнував" Маленков. Вилсон на цій пресовій конференції склав ще такі заяви: 1. Він не погоджується з генералом Ріджвеєм і вірить, що зменшення наземних збройних сил не зменшить збройної сили ЗДА. 2. Секретар армії нічого такого не бачить в останніх тижнях, що стідчило б про недалеку війну. 3. Немає пляну, щоб тепер зменшувати збройні сили ЗДА в Европі. Вилсон обороняв урядовий плян вишколу нових військових резерв. Казав, що ніщо в світі не сталося в останньому часі, що могло б заставити ЗДА змінити свою оборонну програму. Вилсон казав, що дехто пояснює промову Молотова в тому сенсі, що Совєти будуть приготовані до нападу на ЗДА через три або чотири роки.

Після Тачену Квімой — небезпека для миру

Лондон. — В англійських колах вважають, що, після евакуації Тачeнських островів, безпосередньою небезпекою для миру є острів Квімой, найближчий предмет атаки комуністів. Тому соціялістична опозиція, як і англійський уряд Черчила, бажали б, щоб З'єдинені Держави не виступали в обороні Квімой на випадок комуністичного наступу. Англія, мовляв, виступить рішуче по стороні Америки в обороні Чіянґ Кай-шека, якщо комуністи заатакують Пескадори й Формозу, але вважає, що прибережні острови, як Квімой і Матсу, були завжди складовою частиною Китаю, і тому теперішній режим на китайському суходолі має на них „право". Водночас англійський уряд не хоче натискати на уряд американський, їх, щоб він голосно відпекався оборони цих островів, бо англійці свідомі того, що в Америці є різкі антикомуністичні настрої, і така заява президента Айзенгавера була б очевидними запросинами комуністів до наступу на Квімой і Матсу. — У зв'язку з цими настроями в англійських політичних колах, які йдуть по лінії комуністичних бажань, вашингтонський кореспондент „Н. Й. Таймсу", Вільям Рестон, пояснює, що през. Айзенгавер не хоче одверто висловлюватись у справі названих островів, бо не хоче ані зв'язувати себе деклярацією про оборону цих островів, незалежно від політичної і військової ситуації в момент наїзду на них комуністів, ані не хоче давати згоди комуністам займати

Англійські соціялісти конче хочуть наради з СССР

Лондон. — 104 посли Партії Праці заявились у парляменті за внеском лідера лівого крила цієї партії, Енюріна Бівена, щоб англійський уряд розпочав переговори з Совєтами про об'єднання Німеччини ще раніше, поки німцям буде дозволено озброїтись. Таким чином Бівен осягнув поважний успіх на терені своєї партії, бо минулого тижня на конференції парляментарної групи лейбуристів 93-ма голосами проти 70-ох відкинено цей сам внесок Бівена. Від уряду залежить, коли він поставить внесок опозиційної партії під дискусію. Не виключене, що англійський уряд зробить це аж після того, як Паризький договір буде ратифікований французькою Радою Республіки і західньо-німецьким парляментом, що повинно статися в цьому місяці.

Ірак рішений іти з Заходом проти Москви

Дамаск, Сирія. — Поверх року тому єгипетський прем'єр Нассер запевнив Ірак, що Єгипет приступить до формування середньо - східнього оборонного пакту по стороні Заходу, як тільки закінчиться спір з Англією за Суез, але цієї обіцянки не дотримав, — заявив колишній прем'єр Іраку Ель Джамані, який перебуває з делеґацією Іраку у столиці Сирії. У пресовій конференції з представником місцевої і закордонної преси, він палко боронив договору Іраку з Туреччиною, що викликав гострий спротив збоку Єгипту і вимоги осудити його, як зламання арабської солідарности. Ірак, сказав той арабський діяч, рішений підписати політично - військовий союз з Туреччиною, змагатиме до того, щоб втягнути в той союз Сирію, Ливан й Йорданію, і вважає, що ті, які самі ще не впорядкували своїх внутрішніх відносин настільки, щоб підписувати такі міжнародні умовини, не повинні перешкоджати в цьому іншим.

В АМЕРИЦІ

● **16 лютого на Гаваях** демократи перебрали владу до своїх рук уперше за 54 роки приналежности цих островів до ЗДА. Відкриття сесії Конґресу звичайно буває великою подією, але цього року, як заявив спікер Палати Репрезентантів, ця парада була ще пишніша й розкісніша.

● **Віце-президент Ніксон** залишив Ґватемалю і полетів до Ель Сальвадору, продовжуючи свою „подорож доброї волі". Ґватемальські індіяни вітали Ніксона музикою, танками та частували своїми стравами. Ніксон заявив провідникам робітничих організацій, що американські АФП і КІО могли б навчити їх, як поборювати комуністів.

● **Комісар поліції** в Ню Йорку, Френсіс Адамс, заприсяг нових 150 жінок, які мають пильнувати дітей на переходах вулиць коло шкіл. Адамс заявив, що жінки виконують цю службу бездоганно.

● **В місцевості Есітюейті**, Р. А „пані С. Калвін Маврі породила близнюки. Її дідусь є також близнюком, а його сестра мала близнюків. Також брат дідуся пані Маврі є батьком близнюків. Одним словом — в цій родині народжуються близнюки й близнючки.

● **Крайова Рада** для плекання морелевих дерев передбачає, що в цьому 1955 році в цій країні збір морель становитиме 63,721,000 бушлів, майже на чотири більйони бушлів більше як в 1954 році.

● **Журналісти передбачають**, що президент Айзенгавер аж до початку березня 1956 року зможе не признаватися, чи кандидуватиме він на президента під час виборів у 1956 році. Тоді мусять бути зголошені кандидатури, бо деякі стейти відбувають свої правибори вже в квітні того року, в якому у листопаді відбувається голосування.

● **Президент Айзенгавер** наіменував членом Крайової Ради Робітничих Відносин суддю Найвищого Суду з Південної Дакоти, Бойда Лідома. Він займе місце Алберта С. Вісона, який відмовився бути членом цієї Ради, бо проти цього виступила Сенатська Комісія Праці.

У СВІТІ

● **Папа Пій XII** вперше від Різдва появився у вікні своєї кімнати у Ватиканській палаті. Саме в той час на майдан св. Петра вмаршувала з власною оркестрою група паломників — тирольців у традиційних коротких шкіряних штанах, зелених піджаках і капелюхах, подібних до гуцульських. Вони влаштували Папі бурхливу овацію і відіграли серенаду. Хоч було холодно, Папа відкрив вікно, покивав до них рукою, а потім поблагословив.

● **Етлі**, колишній прем'єр соціялістичного уряду Англії, назвав нинішнього „сильного мужа" Совєтського Союзу, Хрущова — „голосним пустомельником". Етлі познайомився з Хрущовим на прийнятті під час переїзду через Москву до Пейпінґу восени мин. року. Хрущов, який дуже багато п'є і дуже багато та голосно говорить, зробив на нього кепське враження.

● **У Сеулі**, столиці південної Кореї, стався вибух в одній із американських ґазолінових станцій. Згинуло троє корейських дітей, а двоє важко поранені. Поранено теж одного американського вояка й чотирьох корейських вояків. Причина вибуху невідома.

● **Генерал Ґрунтер**, головний командант військ НАТО, відлетів з Парижу, щоб 23 і 24 лютого виголосити промови на засіданнях стейтових парляментів у Південній і Північній Дакоті. У З'єдинених Державах він буде один тиждень.

● **Потсдам**, колись столиця пруських королів, а тепер дільниця Великого Берліну, що належить тепер до комуністичної частини Німеччини, має бути відбудований за первісними взорами. Німецькі комуністи, граючи на патріотичних почуваннях німців, головно колишніх військовиків, обвинувачують американців в знищенні цієї „національної пам'ятки".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City. N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОТРЕБА УКРАЇНСЬКОГО БЮРА В СТОЛИЦІ

Справа відповідного українського посту у Вашингтоні не є нова. Існувала там, після першої світової війни, Українська Дипломатична Місія, яку очолював сл. п. д-р Лука Мишуга, існувало перед другою світовою війною Українське Бюро, а після війни ця справа була вже багато разів на порядку нарад нашої репрезентативної централі. Проте, в столиці ЗДА, в якій рішаються світові проблеми на найширшу скалю і на найдовшу мету, сьогодні все ще немає відповідного українського репрезентативного посту, а всю важливішу працю, яка входила б у засяг завдань такого посту, виконує в першу чергу наш „літаючий" представник, голова УКК проф. Л. Добрянський, поза своїми професійними обов'язками.

Потреба відповідного українського посту в столиці саме в теперішній час більше, ніж наявна, як в українському, так і в американському інтересах. Насамперед потрібно мати там пост, де була б зосереджена вся можлива література і всі можливі інформації про українську справу, що їх кожний заінтересований міг би дістати в кожній порі. Це мали б бути стовідсотково перевірені інформації, бо тільки такими інформаціями, а не голослівною пропагандою можна здобути респект, увагу і авторитет. Очевидно, що тижневі чи місячні довірочні публікації, в першу чергу інформації для заінтересованих установ і осіб, мали б велику вартість і значення.

Потрібний такий пост і для відповідного регулювання української політики. Досі вся ця українська політика ведеться в першу чергу на базі всіляких публічних інформацій та виступів. Чи порівняв один амбасадор в публічному виступі Україну з Пенсилвенією, чи згадав один сенатор в такому ж виступі про можливість виключення підсовєтської України з Об'єднаних Націй, чи взяла одна інституція „непередрішенський" курс у своїй політиці, — отоді і починається у нас політична метушня. Це правильно, на такі явища треба реагувати, але це ще велика проблема, чи вони можуть бути базою політики. Відомо ж бо, що сьогодні багато дечого говориться і публікується не так для того, щоб справи вияснити, як з виразною метою, щоб їх заплутати. І це цілком зрозуміле, бо ж живемо в обставинах найбільш запеклої політичної та психологічної війни, від висліду якої може залежати доля нашої плянети. Недавно, під час судової розправи над одним вояком, що в комуно-корейському полоні „виспівав" військові „таємниці", його оборонець, адмірал у чинній службі, з кпинами говорив, що ті „таємниці", які цей вояк знав і „зрадив", взяті з публікацій, призначених на те, щоб про них „трубіти на всі чотири сторони світу".

Справжня політика ведеться сьогодні не так на публічних форумах та на пресових конференціях, як за герметично закритими дверима міністеріяльних та інших кабінетів. Сьогодні найбільше справ вирішується на нарадах і конференціях, що є „офф ди рекорд". Але і в публічних виступах, на нарадах Конґресу та при безлічі інших нагод у столиці можуть бути „дрібниці", які не мають вартости або не притягають уваги американської преси чи публічної опінії, але можуть мати величезне значення для української політики.

Існує ще справа т. зв. „лабіїзтва", себто позакулісової гри в Конґресі. Часто навіть великі країни, що мають свої офіціяльні місії в столиці, користуються такими платними „лабіїстами" для відповідної підтримки певних політичних чи господарських тенденцій.

Таких і подібних справ є безліч. Звичайно, усіх їх не могло б охопити навіть найбільше Бюро, але відповідний пост у столиці, що кожного дня був би до розпорядження заінтересованих американських установ та осіб і що кожного дня слідкував би за політикою, про яку говориться і „шепочеться", є для американської політики і для української визвольної справи першою необхідністю в теперішньому часі.

Все ще існуюча внутрішня, а з нею і зовнішня деяка невпорядкованість української репрезентації утруднює можливість створення такого українського бюра в столиці, як чисто української, чужої аґенції. Але цю справу може легко розв'язати Український Конґресовий Комітет, як американська установа із спеціяльним заінтересуванням українською проблематикою. УКК, значить, міг би цю проблему розв'язати, якщо б наші пожертви до Народного Фонду були бодай вдвоє більші. І це саме треба покласти в першу чергу на серце і сумління нашого громадянства, бо тільки від нього і від його пожертв на Народний Фонд залежить ще зроблення того важливого кроку вперед, яким було б відкриття і вдержання Українського Бюра в столиці.

СОВЄТСЬКИМ ГРОМАДЯНАМ БАЙДУЖЕ

Один з нечисленних закордонних кореспондентів у Москві, вибігши з засідання Верховного Совєту на Кремлі, на якому Маленков „покаявся" у своїй „некомпетенції" бути надалі прем'єром, приступив до першого зустрічного на вулиці й сказав йому, що вже не Маленков, а Булґанін є головою ради міністрів. Прохожий махнув рукою і без надуми заявив: „Какая разніца?" Цю реакцію вважається найбільш характеристичним виявом настроїв совєтського населення, збайдужілого вже на всі зміни, що приходять у висліді боротьби за владу всередині керівної кліки в Кремлі. Пересічний громадянин в СССР був переконаний, що ніякої основної зміни, коли помре Ленін не буде, не сподівався він основної зміни від смерти Сталіна і не вірить в якісь поважні зміни від того, чи таке або інше становище в партійному чи державно-адміністраційному апараті займатиме той чи інший член тієї самої партійної олігархії, яка 35 років взаємно себе винищує. Сірій масі громадян від тої гризні ані тепло, ані холодно.

Очевидно ,в сірині совєтського життя такі зміни є сенсаціями, і вранці біля газетних кіосків виростають „хвости". Але ж між часописами, що виходять в СССР і на Заході, є одна основна різниця, яка випливає з характеру совєтської преси, залежної від партійної лінії, державної цензури і системи терору: коли преса у вільному світі передбачає, що станеться і що може статися, то совєтська преса доводить до відома тільки те, що вже сталося. Як саме дійшло до тої чи іншої події, про це теж не пишеться, бо тоді треба було б писати про закулісові махінації в партії, а це, звичайно, є тайною. Отже всі ті, хто цікавиться генезою якоїсь події, або хочуть вимуркувати прийдешні події, мусять хапатися двох способів: розшифровувати статті й замітки в совєтській пресі, ставши відповідним фахівцем від уміння читати совєтську пресу, — або слухати сплітки.

Про ці два способи одержування новин зі світу й життя всередині Совєтського Союзу пише в своїй статті в останньому недільному Маґазині „Ню Йорк Таймсу" його референт совєтських справ, Гаррі Шворц. Коли Кремль, боючись раптового вибуху війни, видає розпорядження, які заторкують аж щоденне життя рядових громадян, то це — очевидно — не може вдержатися в тайні. Не можна з успіхом промовчати стихійної катастрофи неврожаю. Не можна приховати перед народом зміни ситуації, коли по фабриках припиняють виробляти трактори й паровози, а починають продукувати гармати й танки. Але й у цих випадках, при замовчуванні цих явищ пресою, громадянство здане виключно на усну пошту. Шворц звертає увагу на два совєтські феномени: до якого ступня люди навчилися читати між рядками, або доходити до висновків на підставі цілком ніби друго- і третьорядних відомостей, — і з якою несамовитою швидкістю розходяться по всій величезній території СССР політичні сплітки.

Але, щоб навчитися виловлювати з совєтської преси натяки й вказівки на можливості розвитку подій в майбутньому, треба читати з найбільшою дбайливістю всю совєтську пресу, бо інакше саме якась провінційна газета може навести факт, промовчуваний столичними газетами. Напр., каже Шворц — величезний заголовок у білоруській газеті „Советская Белорусь" — „Інструкції товариша Хрущова" — вказував яскраво на зріст значення цього большевицького вельможі. Так само гостра кампанія „Правди" проти тези про упривілейовання виробництва предметів першої потреби й удокументовування, що треба в першу чергу підтримувати важкий промисл, могла направадити на думку, що між Маленковим, який проголосив був більшу увагу для промислу, що продукує товари першого вжитку, і Хрущовим, партійним шефом „Правди", мусіли загостритись взаємини. Алеж не всі совєтські громадяни можуть розчитуватись в газетах і ставати їх аналітиками. Більшість громадян наставляє радше вуха на те, що „говориться".

26-го червня заарештовано Берію, але щойно 10 липня проголошено це офіційно. Впродовж цих двох тижнів сплітки у Москві про боротьбу за владу в Кремлі, в якій програв Берія, були такі сильні, що закордонні дипломати довідались про них від своїх московських прислуг. Кілька місяців тому поширилися такі сильні поголоски про задуману урядом нову девальвацію совєтської валюти, що уряд був примушений дати спростування через радіо і пресу, дармащо не було про це раніше ніякого інлого повідомлення. Службовцям на вищих становищах дуже важливо зорієнтуватись, який вітер віє на верхівці, щоб знати, до кого підлещуватись і від кого відсахнутись впору. Але, в порівнянні з масою населення в 200 мільйонів душ, розгадувачів тайн підшкірного совєтського життя через аналізування совєтських газет — розмірно небагато. Маса знає, що все одно режим в основі залишиться той самий, що існуватиме терор і нужда, внутрішня шпигунська система і пропаґандистичне забріхання. Маса знає, що все одно треба з „ентузіязмом" вітати і славити кожного, хто в даний момент знаходиться на вершинах. А які ньюанси прикметні одному чи другому диктаторові — це сірому громадянинові „раю" абсолютно байдуже!

У ПРАЛІСАХ МАЛЯЇВ

Чолова атака Москви на відтинку Формози безпосередньо пов'язана з малими атаками на різних відтинках світового, — гарячого і холодного, — фронту. Пожвавлення помітне в Маляях, — на довжелезному півострові, що сягає важливих морських шляхів. Шляхи ці охороняє Сінґапур, оспіване кримінальними романами й фільмами місто. Багато неймовірних оповідань про Сінґапур — правдиві, бо це дійсно, місто пригод, золота й крови.

Сьогодні в Сінґапурі ще спокій. Спокій, звичайно, розмірний, якщо згадати неперестанну війну, що провадиться в його запіллі — у північних пралісах, де вже довгі роки діє комуністична партизанка, що завдає Лондонові значно більше клопоту, як різня в Кенії.

Маляї — мішанина рас, релігій, племен, мов. Тут сакаї, китайці, явайці, маляйці, негритоси, індуси й ін. Є племена, що постійно мешкають в джунґлях, побачити їх можна лише випадково, тож маляйці називають їх „оранґ утан" (людина пралісу). Є тут у містах розкішні будівлі, модерні віллі, найвибагливіший комфорт і за кілька миль від цього всього — нужденні села, де кишить від паразитів, де від смороду непризвичаєному тяжко пройти вулицею. Там, у селах, малярія, дезинтерія й анемія. Там збирають риж по одній стеблинці, а „паранґом" (широким ножем) не тільки прочищують шлях у пралісі, але й витягають скалки з ран. Там з довгої дерев'яної рурки, „сумпітану" видмухують отруйні стріли, — цієї традиційної зброї не можуть заступити навіть машинові пістолі, якими Москва й Пейпінґ озброюють червоних партизанів.

У рапортах з цих сіл звичайно повідомляється про знищення чергової плянтації ґуми: дерева порубано, устаткування поломано, авта спалено, білого управителя — вбито.

„Емердженсі" — називають там білі війну, що провадиться від 1948 року. Мета комуністів — знищити плянтації ґуми й копальні цини. Це триває роки, проте й тепер ці пребагаті плянтації покривають третину світової продукції, хоч можливості країни використовуються дуже мало. Бо ж чотири п'ятих Маляїв — це праліси й дикі гори. Це зливні дощі, від яких виливають дикі ріки і побільшується вбивча тропічна вогкість. Це підтропічні джунґлі, що насувають уночі на обведені кільчастими дротами плянтації, попід якими ходить озброєна сторожа й усю ніч б'є в ґонґ.

Плянтатори виїздять з своїх фортець лише панцерними автами й спокійно почувають себе тільки на двох-трьох головних шляхах, де пожвавлений військовий рух — танків, танкеток, мотоциклів.

Проте широка військова акція тут неможлива. Оточені терористи зникають, ховають зброю і вливаються в населення, яке якщо не невтральне, то співчуває їм. Тож боротьба з невловимими вимагає втримування великих пацифікаційних військових відділів, що їх, разом з помічними частинами, тепер нараховується більше як 150 тисяч.

Партизана рідко можна схопити. Він надто досвідчений, — дехто з них вже понад десять років воює, — як почав повстання проти японців, так і досі не припиняє боротьби. Тим більше, що боротьба тепер полегшена великою поміччю з комуністичного Китаю. Китай і китайці — це головна проблема. Їх є біля половини понад п'ятимільйонового населення Маляїв; тож 95% партизанів становлять китайці.

Велике комуністичне підпілля Мін Єн постачає партизанам харчі й гроші. Навіть китайці-мільйонери, що мають у своїх руках місцеву пресу, щораз більше схиляються до комуністів. Могутність Китаю діє. Боротьба за соціяльний устрій зливається з помстою жовтої раси, і тому безрезультатні гуманні зусилля місцевої адміністрації перевиховати китайське населення, зокрема полонених.

Англійські методи кардинально різняться від гітлерівських: полонених одягають, годують, навчають і випускають на волю. Бувають випадки, що випущені на волю повертаються з десятком партизанів, яких вони переконали, що білі — не дияволи. Якщо б не безнастанна пропаґанда ненависти з Москви й Пейпінґу ,то лагідність адміністрації перемогла б затятість повстанців. Але тепер джунґлі ворожі білим, вони порожні і вони повні ворогів, бо „ви в джунґлях не бачите ворога, доки не наступите на нього". Джунґлі мають своє життя, підпорядковане іншим силам, не силам Заходу. Навіть у малому Пенанґу терористи мають свою підпільну друкарню, яка закидає летючками населення.

У джунґлях пробували скидати парашутистів, але їх гине забагато. Бо й неможлива для білого боротьба там, де, щоб просуватися, треба відшукати річки й іти її коритом. Зате джунґлями легко просуваються тубільці, що їх офіційно є 35, а в дійсності коло 100 тисяч.

Щоб хоч трохи охоронити населення від терору, адміністрація скомасувала хутори й села, створивши своєрідні колгоспи. Люди удень працюють на полях, а на ніч вертаються в захищені „колгоспи". Бо риж мусить бути зібраний, бо кокосові горіхи треба рятувати (їх тут збирають часто за допомогою витренуваних мавп), а найголовніше — світ потребує ґуми й цини. Багато цинових копалень тепер знищено, і, залишені напризволяще, вони замиваються дощами й засуваються грязюкою.

А авта потребують ґуми, що тут усюди розвішана, як величезні плахти. Черевики також потребують ґуми, — лише одна китайська фабрика біля Куаля Лумпур випускає денно 2.500 пар дешевих, на ґумових підошвах, черевиків.

Тому боротьба за Маляї не кінчається, а лише розпочинається. Може бути тимчасове відпруження, як останніми тижнями, коли, на наказ із-за кордону, терористи перекинулися на північ, де тепер на Сіям і Бурму спрямовані зазіхання комуністів. Щоб здобути ці країни, щоб сягнути далі в Пакістан і Індію (згадати хоч би мапи, видані в комуністичному Китаї, де Кашмір й обшири Індії знаходяться в границях нової китайської комуністичної імперії), необхідно здобути Маляї.

Дев'ять держав Маляїв, насичені комуністами - терористами й пропаґандою, впроваджується хаос в економічне життя. Ще кілька голосних убивств, таких, як убивство британського високого комісара при маляйській федерації, і полум'я з джунґлів перекинеться на міста й підповзе до найважливішого міста, твердині Сходу — Сінґапуру.

І. І. К.

Я. Петрів

АРАБСЬКА ЛІҐА

В неділю, 6-го ц. м. закінчила наради конференція прем'єрів держав Арабської Ліґи, що відбулась у Каїрі з ціллю не допустити підписання іронсько-турецького оборонного договору. Конференція закінчилась безвислідно, навіть кінцевого комунікату не проголошено.

Про Арабську Ліґу, точніше Ліґу Арабських Держав, писалося часто в газетах, найбільше під час збройної і безуспішної боротьби держав Ліґи проти жидівської держави Ерец Ізраел, що тоді народжувалась у Палестині. Що таке Арабська Ліґа?

Араби — збірна назва всіх народів, що говорять арабською мовою. Багато передумав, що творять єдність модерної нації, сьогодні в арабів уже не існує. Спільна, усім арабам зрозуміла, мова — це тільки мова книжна. Розмовна мова з бігом часу поділилась на окремі діялекти, що різняться між собою, навіть в устах освічених арабів, до незрозуміння.

Історичний розвиток країн, заселених арабами, ішов різними шляхами. Арабський півострів жив увесь час самостійним, племінним життям. Північні арабські країни — Месопотамія, Сирія, Палестина, залишалися під турецьким володінням з часу їх підбою османськими султанами на початку 16 ст. аж по кінець першої світової війни. Єгипет добився майже повної самостійности вже на початку 18 ст., після чого попав під британську владу. Лібія, у висліді турецько-італійської війни, в 1914 р. стала італійською колонією.

З половини 19 ст. у Сирії, що тоді обіймала все східне узбережжя Середземного моря, діяли сильні европейські, головно французькі, англійські та американські, культурні впливи. У другій половині 19 ст. зроджувалась у Сирії арабська національна свідомість, почалося змагання за відродження арабської культури. Спочатку формувались у сирійських арабів пляни культурної і адміністраційної автономії в рамках османської імперії, пізніше постав проєкт дуальної турецько-арабської монархії, на зразок Австро-Угорщини, далі зродився рух за повну незалежність арабських земель.

Арабський самостійницький рух очолив під час першої світової війни великий шериф Мекки — Гусейн. Він договорився з британським урядом, що, за ціну арабського повстання проти османського володіння, Англія визнає самостійність Арабії в кордонах, що їх накреслили в своїх резолюціях арабські таємні національні організації в Сирії. Ці резолюції домагались арабської держави, що включала б увесь Арабський півострів по сьогоднішній турецький та іранський кордон на півночі.

Гуссейн свої зобов'язання виконав: у червні 1916 року араби підняли під його проводом повстання, що стало дуже у пригоді англійцям, зв'язуючи значні турецькі військові сили та відтяжуючи англійський фронт на кордонах Єгипту, що обороняв підступи до Суезького каналу.

Англійський уряд своє слово зломав. З Францією уклала Англія угоду, що ішла врозріз з обіцянкою, даною Гусейнові, бо передбачала поділ північних арабських територій на французьку і англійську „сфери впливів" (договір Сайкс-Піко). Декляраціє Валфура Англія зобов'язалась створити в арабській Палестині, що під кінець першої світової війни мала тільки 8% жидівського населення, „жидівський національний осідок". У домовленні в Сан-Ремо в 1919 році англійці, на думку арабів, знову обманули їх, створюючи на спілку з Францією, замість самостійних абарських держав, свої „мандати", себто практично колонії. Не диво, що все, що нагадувало англійську, а від постання держави Ізраїля, американську руку — було червоною плахтою для арабів. Правда, від цього часу багато дечого змінилося в політиці західніх потуг супроти арабських країн. У висліді збройних повстань арабів проти „опікунів" в Іраку та Сирії, мандатну форму правління замінено напівсамостійними урядами, спершу в Іраку ,що був під англійським мандатом, а з 1936 р. у французьких мандатах Сирії та Ливану. Привілеї, головно на летунські військові бази, західні держави включили у договори, заключені з цими урядами.

Друга світова війна ще більше скріпила силу арабських краї. Англійці прогнали французьку адміністрацію, що визнавала коляборантський уряд Віші, з Сирії та Ливану. Щоб створити противагу просуванню впливів гітлерівської Німеччини в арабський світ, головно в моменти, коли німецькі війська здавалось продеруться туди з півдня, по лінії Лібія-Єгипет, чи з півночі через Кавказ, Англія почала робити натиск на створенні об'єднання всіх арабських держав. Англійський міністер закордонних справ Іден кілька разів (у травні 1941 р. і в березні 1943 р.) заохочував арабські держави створити союз, і запевняв піддержку у цьому англійського уряду.

Формально з ініціятивою творити союз арабських держав виступив Єгипет: 22 березня 1945 р. договір про створення Ліґи Арабських Держав підписали в Каїрі Єгипет, Сирія, Ливан, Ірак, Трансйорданія (тепер Йордан), Савдійська Арабія та Ємен. В березні 1953 р. допущено туди ще й створене під еґідою Об'єднаних Націй на місці італійської колонії королівство Лібію.

Статут Арабської Ліґи передбачає діяльність, що має на меті скріпити зв'язки між арабськими країнами на основі взаємного пошанування незалежности й суверенности цих країн. Якщо б Ліґа обмежилася була тільки до цієї діяльности, не багато про неї знали б у світі. Але статут включав ще одну точку, а саме — змагання добитись незалежної арабської держави в Палестині, що під час творення Ліґи була під англійським мандатом. Ця точка статуту стала змістом усієї діяльности Арабської Ліґи.

(Закінчення на стор. 5-ій)

Юлія Бессонова

ВИНАХІД УКРАЇНЦЯ

(Інтерв'ю з винахідником полк. Федором Гудимою)

(1)

ЗАПИТ: Скажіть, п. Полковнику, чи Ваш другий винахід в галузі турбін, на який Ви отримали від Патентового Уряду ЗДА 19 травня 1954 р. реєстраційну картку ч. 430.885, подібний до будь-якої існуючої турбіни?

ВІДПОВІДЬ: На турбіни, подібні до моєї, я сам розглядав шість патентів, виданих Патентовим Урядом ЗДА. Це є турбіни, запроєктовані на реактивно-активному принципі. Перший патент на таку турбіну в ЗДА дістав А. Коплен ще в 1834 р. Останній патент на такого роду турбіну в ЗДА видано на самому початку 20 віку. Чи в ЗДА й далі на такого роду турбіни видавано патенти, не знаю. В кожному разі, у промисловій техніці такого типу водяні турбіни не вживаються. Наука і техніка признала їх недоцільними. Тепер у промисловості вживають водяні турбіни активного типу. Одною з найкращих є турбіна Каплана, — вона дає корисної праці до 90% від уживаної водяної енергії.

ЗАПИТ: Якщо Ваша турбіна запроєктована на старому принципі, закинутому наукою і технікою, то вона повинна мати ще якусь різницю від старих турбін, щоб могла бути кращою, під оглядом корисної праці, не тільки від старих турбін Вашого типу, але й від нових, побудованих на принципі активному?

ВІДПОВІДЬ: Моя турбіна, під оглядом корисної праці, буде кращою не тільки від старих, але й від найкращих нових турбін. В своєму поясненні, поданому до Патентового Уряду, я пишу, що завдяки зробленим мною науково-технічним змінам, моя турбіна, під оглядом корисної праці, буде різнитися від старих і сучасних нових турбін так, як різняться поклади урану в 20-му віці від тих же самих покладів у 19-му віці.

ЗАПИТ: Чи не могли б Ви сказати, в чому властиво полягає різниця між Вашою турбіною і старими турбінами?

ВІДПОВІДЬ: До видачі Патентовим Урядом патенту на мою турбіну, для мене, як винахідника, буде недоцільним давати відповідь на таке питання. Я міг би дати відповідь на таке питання науковій комісії, яка складалася б з висококваліфікованих техніків з галузі турбін і науковців з галузі аеро- і гідромеханіки. Очевидно, що це міг би зробити в такому випадку, коли б ця комісія була призначена в цілях розгляненя мого проєкту, для будови турбіни ще до отримання мною патенту на винахід.

ЗАПИТ: Ваші турбіни, при витраті водяної енерґії однаковій з сучасними найкращими турбінами, на скільки більше дадуть відсотків корисної праці?

ВІДПОВІДЬ: При витраті однакової з існуючими найкращими турбінами кількости водяної енерґії вони повинні давати на 50% більше корисної праці, але можуть дати й більше. Це значить, що коли найкраща турбіна дає 90% корисної праці від витраченої нею водяної енерґії, то моя турбіна даватиме 135%, тобто на 35% більше як її турбіна витрачає. Для більшого пояснення скажемо ще так: Коли ми маємо сталий великий запас спадаючої води в сто тисяч кінських сил, то, при допомозі існуючих турбін, ця вода дасть нам енерґію для корисної праці дев'ятдесят тисяч кінських сил. Та сама кількість спадаючої води при моїх турбінах повинна давати сто тридцять п'ять тисяч кінських сил для корисної праці.

При сучасному стані науки й науковому понятті енерґії, вважається за річ неможливу, щоб якабудь машина могла дати корисної праці більше від витраченої нею кількости енерґії. В практиці досі такого випадку не було і не могло бути, бо на перешкоді стояв і стоїть енерґетично-математичний принцип сучасної науки фізики.

ЗАПИТ: Якщо Ваша турбіна даватиме 35% надвишки енерґії, то чи тим самим Вам вдалося винайти „перпетуум-мобіле"?

ВІДПОВІДЬ: Коли Ви скажете, що моя турбіна може дати 35% надвишки енерґії, то це буде цілком слушно, але коли скажете, що я тим самим винайшов „перпетуум-мобіле" ,то це буде помилка. Справа в тому, що в наші часи „перпетуум-мобіле" не тільки для науковців, а й для тих, що про нього майже нічого не знають, має абсурдальне значення. Я шляхом наукових пошукувань в першому моєму винаході, водяної помпи, знайшов спосіб використовувати силу інерції матерії безпосередньо, як енерґію. Це сучасна наука уважає за річ неможливу, подібно тому, як п'ятдесят років тому наука вважала за річ неможливу розбиття атомів.

Внаслідок мого відкриття, я значно підвищив коефіцієнт корисної праці в моїй водяній помпі у порівнанні з існуючими.

Особливо помітна буде підвишка коефіцієнту корисної праці в моїх помпах, коли плин, призначений для помпування, матиме велику питому вагу, а в камері тиснення буде стиснуте не повітря, а легкий газ, припустімо гелій, який, при тому самому тисненні й температурі, майже в чотири рази легший від повітря. В цьому випадку є дані, що моя помпа також повинна дати невелику надвишку енерґії в порівнянні з тою енерґією, яку ми витратили на помпування плину.

Цю помпу я опрацював разом з інж. М. Олійником, який є моїм співвинахідником. Він очевидно, як і фізик К. Писанчин, цей мій погляд поділяє.

На цю помпу я спільно з інж. М. Олійником маю патент, виданий Патентовим Урядом ЗДА, який на „перпетуум-мобіле" патентів не видає і їх не розглядає.

Однак ,коли б на практиці справдилися мої передбачення і моя помпа дала якусь надвишку енерґії, то з того не значить, що вона є тим, що сучасна наука розуміє під назвою „перпетуум-мобіле", бо для того, щоб збудувати такий апарат, необхідно, щоб і турбіна давала щонайменше 100% корисної праці. А відомо, що сучасні найкращі турбіни дають корисної праці до 90%.

Та все ж коли б потвердилося, що моя помпа дала найменшу надвишку енерґії, то цей факт серед науковців викликав би сенсацію. Тоді прийшлося б признати, що з сучасним науковим поняттям енерґії не все гаразд. Тому не диво ,що кожний науковець, який вірить, що сучасна наукова енерґетична теорія є правдива, таку думку уважає за науковий блуд.

В моїй водяній турбіні, також до цього часу наукою не признаній, я знайшов спосіб безпосередньо використовувати силу земного притягання, як енерґію для корисної праці. Внаслідок цього моя турбіна може дати досить велику надвишку енерґії. На цю турбіну Патентовий Уряд видав мені реєстраційну картку. Нема жадного сумніву, що і на цей винахід він видасть мені патент. Очевидно, що в моїх наукових пошукуваннях я на цих двох винаходах не зупинився.

В цьому нашому апараті, для зменшення його розмірів, можна з успіхом замінити більшу частину сили притягання землі на силу газу, стисненого в камері.

Хоч безперервна продукція енерґії нашим апаратом, без здобування її ззовні суперечить сучасному науково-теоретичному розумінню існування світової іматеріяльної енерґії, він, як і попередні два винаходи, спирається на відомих законах фізики й механіки.

Література мистецтво розвага

Д-р Мишуга виявляв велике заінтересування закупном „Союзівки", чудової оселі УНСоюзу в горах Кетскил та забирав слово в багатьох рішеннях Екзекутиви УНС у цій справі. На фото (зліва): д-р Л. Мишуга, п. Р. Слободян та п. Д. Галичин, голова УНС, під час оглядин оселі перед її закупом

А. Драган

Д-Р Л. МИШУГА І МИСТЕЦТВО

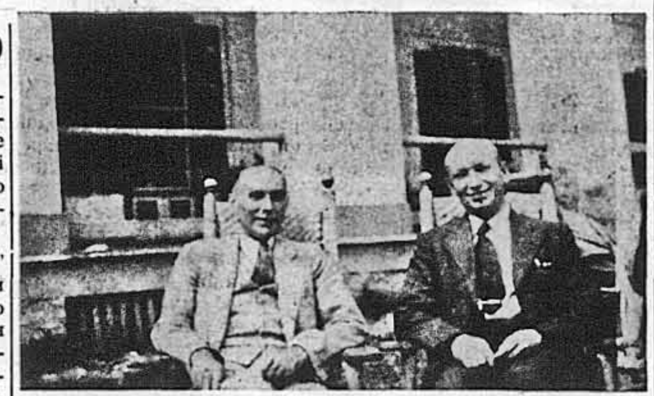
Загал знав сл. п. д-ра Луку Мишугу в першу чергу як редактора, промовця і суспільного діяча. Але ближчі його приятелі і знайомі знали його ще як рідкісного в теперішні часи джентелмена, як незрівняного партнера в товаристві і, зокрема, як глибокого знавця і любителя мистецтва. Праця, постійна, невпинна і наполеглива праця, була змістом життя д-ра Мишуги, а мистецтво в усіх його галузях і ділянках було його формою.

Важко сказати, що було причиною того великого заінтересування д-ра Мишуги мистецтвом. Можливо, що це було дідичне. Відомо, що дядько пок. д-ра Луки Мишуги, Олександер Мишуга-Філіппі, був світової слави оперовим співаком. Згадуючи часто свого дядька, д-р Мишуга казав, що його голос „не вмився" до того, який мав його батько, що був дяком у його родинному містечку Виткові Новім. Про це згадав д-р Л. Мишуга й у виданій ним книзі про свого дядька. Із дядьком Олександром д-р Мишуга часто бував, уже за своїх наймолодших і молодих років, на найрізнородніших мистецьких імпрезах та виставках. Бував з ним і в Києві, бував і в Римі, разом з ним та покійним Митрополитом Андреєм Шептицьким відбув паломництво до Святої Землі, побував там на сам Великдень (у 1906 р.) і часто згадував те незабутнє враження, яке зробило на нього вступлення до Божого Гробу із відспіваним Олександром Мишугою сольом „Плотію уснув". Д-р Мишуга надусе любив українську пісню і хоч сам голосом не визначався (любив казати, що співає „грубше, ніж треба"), залюбки прилучувався до кожного співацького гурту, головно в товаристві. Це власне д-р Мишуга вітав у Карнеґі Гол хлібом-сіллю покійного Олександра Кошиця з приїздом його хору до Америки.

Д-р Л. Мишуга (справа) під час привіту пок. Олександра Кошиця (біля Д-ра) та його хору з приїздом до Америки

Великий мистецький „смак" та любов до мистецтва могли розвинути у д-ра Мишуги до деякої міри й обставини. Він же кінчав університетські студії у Відні, де довгий час проживав. Завдяки допомозі свого дядька, він завжди мав „зайвий гріш" у кишені, а вроджене заінтересування мистецтвом вплинуло на те, що він той гріш у великій мірі використовував власне на те, щоб милуватись тим, що мистецтво дає.

Д-р Л. Мишуга (зліва) на відвідинах і розмові з пок. композитором Павлом Печенігою-Углицьким

Одна з численних зустрічей д-р Л. Мишуги з Ол. Архипенком, цим разом на поляні біля дому Архипенка у Вудстак, Н. Й., яка нагадувала Докторові „Нашу Ворохту". На фото (зліва): Ол. Архипенко, д-р Мишуга, пані Архипенко і п. Роман Слободян, головний касир УНС

Заінтересування та любов до мистецтва — це одна з найбільш характеристичних рис д-ра Мишуги, і для цієї характеристики варто б навести бодай кілька фрагментів з його життя.

Д-р Л. Мишуга був джентелменом у найкращому розумінні його слова. Був він ним від голови до ніг і від ранку до вечора. Він любив убратись. Він носив, можна сказати, все, що було найкраще на його фінансові спроможності. Його „надворними" кравцями були брати Гулеї з Бруклину і вони найкраще знали його „стиль". До кінця свого життя д-р Мишуга носив старомодного крою вузькі штани без маншетів і до міліметра виміряних на його ріст. Він завжди дбав, щоб його краватка була відповідна до убрання, і щоб взагалі все, що було на ньому, було в відповідній гармонії. При цій дбайливості в одягу, д-р Мишуга ніколи не був розтратний і свої речі принципово купував „на дальшу мету": вліті — на зиму, а взимі — на літо — під час т. зв. „сейлів" — випродажів.

Д-р Мишуга був джентелменом насамперед у своїй вдачі та своїй поведінці. В товаристві, в приватному житті, в хаті і на вулиці, кожним своїм рухом д-р Мишуга давав доказ того рідкісного тепер джентелменства. Кожний, хто з Доктором зустрічався і мав з ним до діла, оцінював його в першу чергу, як джентелмена. Під час нашої конференції в державному департаменті у Вашингтоні з нагоди минулорічної конвенції УНС, пізнав і пригадав його, як „джентелмена" ще з дипломатичної служби в 20-их роках, один з асистентів державного підсекретаря. Тільки почав я описувати вигляд д-ра Мишуги тому старому робітникові, що їздить віндою в зупинці підземної залізниці на Ексчейндж Плейс, він відразу сказав: „О, єс, дис ґрейт джентелмен!".

Д-р Л. Мишуга — джентелмен на вулиці

Хата д-ра Л. Мишуги — умебльована кімната в домі п-ні Тессі Міссіріс при 355 Комюніпо Авеню в Джерзі Сіти — справляла враження не то музею, не то виставки найкращих праць українських мистців: Архипенка, Івасюка, Бутовича, Кульчицької, Кричевського, Мороза та інших. На стінах кімнати було стільки образів, скільки могло вміститись. Згідно з його останньою волею, це буде перевезене на „Союзівку". Крім того, ви бачили тут найкращі зразки писанок, вишивок, навіть прекрасний, стилевий гуцульський топірець.

Заінтересування д-ра Мишуги охоплювало абсолютно всі ділянки мистецтва. Між книжками, які він брав зі собою на вакації, ви завжди могли побачити „Золоту Книгу" американської поезії та одну-дві збірки української. В кожному театральному сезоні д-р Мишуга, навіть при найбільшій навалі праці, вважав за необхідне побувати на кількох операх. Він міг назвати найкращих артистів за кілька десятків років і процитувати з пам'яті голоси критики про них. Кожне недільне видання „Н. Й. Таймсу" і часто інших газет він простудійовував в деталях саме в їх мистецьких розділах. З оперових композиторів Ріхард Вагнер належав до його улюбленців.

Рідкісні дні свого відпочинку д-р Л. Мишуга найрадше використовував на прогулянки „на лоно природи". На фото: д-р Л. Мишуга під час одної з таких прогулянок

Д-р Мишуга був тим, хто „здобув знову" для українського мистецтва нашого світової слави різьбаря Олександра Архипенка, його великого особистого приятеля та звеличника. Наскільки мені відомо, всі твори Архипенка на українські теми були вислідом розмов з д-ром Мишугою.

З приїздом до Америки нових наших імігрантів, між ними й видатних мистців, д-р Мишуга мав з багатьма із них довгі й часті розмови. Про це не один з них ще скаже своє слово, як багато дечого могли б сказати про свої зустрічі з д-ром Мишугою й наші поети та письменники.

Д-р Мишуга і сам був мистцем слова, живого слова. Між іншим — цікава деталь: хоч д-р Мишуга прожив в Америці понад 30 років і багато мав до діла з американцями, його українська мова була чиста і поправна. Він ніколи, навіть у жартах, не вмішував у свою мову „американсько-українські" слова, а українські словники завжди прикривали „гору" всіляких паперів на його редакційному столі.

Не багато є таких наших громад в Америці, де д-р Мишуга не виступав би з промовою. В деяких громадах він виступав десятки разів. Живе слово він ставив на першому місці. Часом, коли траплявся якийсь цікавий матеріял і я пропонував поспішити з використанням його в газеті, д-р Мишуга казав: „Шкода, це ліпше було б використати в промові". А свої промови приготовляв незвичайно дбайливо. Над деякими промовами працював він по кілька тижнів, насамперед пишучи їх, потім переписуючи і нарешті „вигладжуючи" та вивчаючи напам'ять. Ніколи не виступав д-р Мишуга на сцену з папером в руках. І кожна його промова була інша. Він ніколи не виступав два рази з тою самою промовою, хоч би це мало бути один раз в Ню Йорку, а другий раз в Шикаґо. Усі ті сотні, якщо не тисячі промов, які виголосив д-р Мишуга в наших громадах, оригінальні. Були випадки, що він приготовляв і виголошував десятки різних промов на ту саму тему, наприклад, Листопадову, чи 22 січня або Шевченка, під час одного сезону. Багато з тих оригінальних промов пропало по кишенях його сурдутів, але деяка частина збереглась, і їх видання окремою збіркою буде великим вкладом у розвиток нашої громадської і політичної думки.

Д-р Л. Мишуга промовляє до народу під вільним небом.

Д-р Л. Мушуга був також мистцем в оригінальних дотепах. Він ніколи не був тривіяльний, а його дотепи були такі ж культурні і витримані, як і він сам. Одного разу прийшла до нього делеґація з проханням, щоб він виголосив якусь „ювілейну" промову. „Чому ви хочете, щоб саме я виступив у вас з промовою?" запитав д-р Мишуга. „Бо ми хотіли б тим притягнути більше людей", відповіли делеґати. „Добре, — сказав Доктор, — я можу у вас виступати, але якщо ви хочете тим притягати людей, то радше напишіть, що я буду на сцені танцювати".

Крім глибокого зацікавлення загальним мистецтвом, д-р Мишуга ще „мав слабість" до „королівського спорту" — кінських перегонів. На конях він не газардував, не грав так, щоб виграти. Ставив кілька долярів, щоб — як він казав — „мати відпруження", але любив цей спорт, хоч часто докоряв собі й за тих кілька долярів, які там залишав.

Це тільки дуже загально про мистецтво в житті д-ра Мишуги. Він любив життя, любив красу, любив добро — і їм служив. Минулого року під час вакацій моя родина мешкала в „Лісничівці", утопленому в лісі домику „Союзівки", де я її кожного тижня відвідував. Одного чудового ранку в серпневу суботу прийшов до нас д-р Мишуга, і перші його слова були:

Д-р Л. Мишуга любив товариство і товариство любило його за його високу культуру, його дотеп. Від Доктора завжди, навіть під час забави, можна було багато дечого інтересного послухати і багато дечого навчитись. На фоті: Д-р Мишуга (третій справа) при столі під час одної із Просфор хору „Думка", в товаристві ред. Л. Лепкого, Всч. о. Ваврика, інж. Яструмбського, пана і пані Галичин та інших.

„Вгадайте, що я робив, ідучи до вас?" — „Ви посвистували!" — спробував хтось із нас відгадати. „Вірте або не вірте — сказав Доктор, — але я молився. Серед такої краси природи можна тільки молитись і славити Того, Хто її створив".

Так, Доктор часто молився і молитвою дякував Богові за все гарне, добре і шляхетне, що його вразлива і ніжна душа знаходила навіть там, де інші бачили тільки чорні плями. Тому то й мистецтво було таке близьке і дороге його душі та його серцю.

250 І 470

В другій половині грудня в Москві відбувся дванадцятиденний всесоюзний з'їзд письменників. Довга підготовка до з'їзду відбувалася в атмосфері очікування якихось політичних змін і полегшення партійного контролю над літературою. Всього цього не трапилось. У формі привітання центральний комітет партії встановив закони й напрямки, якими мусітимуть керуватися письменники. Один письменник заявив, що це привітання „довгі роки буде допомагати літераторам в їхній праці". І надалі головним призначенням совєтської літератури буде її „виховна роля", простіше кажучи пропаґандивна. Письменники мусітимуть пропаґувати любов до праці, боротися „проти реакційних сил старого світу", виховувати людей, „в дусі ідей комунізму і комуністичної моралі" і так далі.

Найбільше підсовєтські письменники терплять від того, що партійні інструкції так формулюються, що письменник при всьому бажанні не може до них пристосуватися і їм догодити, бо слова на комуністичному жарґоні мають специфічні, а не загальнолюдські значення. Наприклад, партія вимагає описувати „правду життя". Але який письменник правдиво відважиться описувати підсовєтську дійсність? Партія потребує такої „правди життя", якої вона хоче, а не такої, якою вона є. За це вони були негайно розкритиковані. Засуджено „Оттепель" Еренбурґа, „В родном городе" Некрасова й інші твори. П'єсу-сатиру українського драматурга Минка „Не називаючи прізвищ" спочатку широко показувалось у багатьох театрах Союзу. Пізніше в партійних і літературних колах пішли розмови про її шкідливість і налякані цими розмовами керівники театрів почали все менше й менше її показувати. Ще на з'їзді Корнійчук розхвалював драму Софронова „Сердце не прощает", але відразу після з'їзду в партійній пресі вона була розкритикована. Через такий терор багато відомих письменників роками не пишуть, боючись попасти в неласку. Інші, намагаючись догодити партійним інструкціям, пишуть значно гірші твори від тих, які вони писали раніше. Два відомих драматурги в розмові з Корнійчуком заявили йому: „Якщо нам дадуть точну формулу, тоді ми зможемо спокійно писати сатиру". Сам Корнійчук запитує: „Чому стали так боятися наші театри відкрито політичного патосу?"

В становищі підсовєтських письменників нічого не змінилося. Головні доповіді позначились вже давно відомими штампами, тому на них не варто зупинятися. Одначе з виступів письменників можна було багато дечого довідатися про політичні, господарчі і літературні факти з підсовєтської дійсности.

Закулісні партійні керівники з'їзду добре дбали, щоб представити „багатонаціональну літературу", яка дає кожній нації найкращий розвиток. Було офіційно подано національний склад учасників з'їзду: 250 російських письменників і 470 письменників неросійських народів. „Литературная газета" спеціяльно підкреслює, як важливий політичний факт, що серед головних доповідачів з'їзду були представники „братніх народів": українці Корнійчук і Рильський, азербайджанець Вургун, казах Ауезов. Отже, вони були промовцями не через їхню літературну кваліфікацію, а як ілюстратори національної політики.

На з'їзді обговорювалось становище російських письменників, які живуть в національних республіках. Дякуючи русифікаторській політиці Москви, вони могли творчо існувати в столицях республік. Але з їхніх виступів стало очевидним, що їм нічого робити в чужому національному морі, вони там не мали ніякого ґрунту і були бойкотовані. В окремих республіках російських письменників приймали до спілки лише в тому випадкові, коли вони свої твори перекладали на мову даної республіки. В Молдавії була спроба взагалі ліквідувати секцію російських письменників. Не маючи ґрунту під ногами, деякі російські письменники покидають національні республіки. На з'їзді письменників в республіках російських письменників здебільшого не запрошують. В Узбекістані управління в справах мистецтва може видавати дозвіл на постановку п'єси в театрі лише для узбецьких драматургів, а російські драматурги за дозволом мусять звертатися до Москви, що технічно надзвичайно утруднене.

З другого боку письменники неросійських народів як тільки могли домагалися на з'їзді полегшень і боронили свої літератури. Національні літератури, а особливо їхня докомуністична спадщина, зазнавали останні роки такого тотального засудження, що за директивами партії на з'їзді було висунуто тезу проти „національного нігілізму", тобто проти заперечення всього того, що створене національними літературами. Через „національний нігілізм" особливо потерпіли ті твори неросійських народів, які відображали національно - визвольну боротьбу з російськими мотивами.

Характерні два факти.

Представник маленького північного народу комі Г. Федоров розповів про прояв „національного нігілізму" в його республіці: деякі критики „навалились на комі літературу в цілості, повсюди бачили лише погане і шкідливе. Справа дійшла до того, що було взято під сумнів творчість засновника нашої комі літератури, першого комі поета Куратова . . . Управі союзу письменників республіки довелося витримати тяжку боротьбу за Куратова. На щастя нам допомогли в цій справі товариші з центрального комітету партії". Був об'явленим ворожим епос бурят-монгольського народу „Гесер", тому, що він був створений ще тоді, коли не існувало соціялістичного реалізму. На з'їзді цей епос (те що для нас, приблизно „Слово о полку Ігоревім") був відновлений в правах.

О. Корнійчук висунув ідею створення в Москві окремого Театру Дружби, в якому б по черзі виставляли свої кращі праці театри „братніх республік". Цю ідею підтримували письменники неросійських народів. На пропозицію учасників з'їзду альманах „Дружба народів" з 1-го січня перетворено в місячник. В ньому друкуватимуться в перекладі на російську мову твори неросійських письменників. Також запропонували створити в Москві видавництво письменників національних літератур.

Киргизький письменник Маліков з гордістю говорив, що на сцені свого національного театру киргизи можуть бачити „Отелло" Шекспіра. Чуваський письменник Талвір заявив: „Тепер у нас є доктори філологічних наук з ділянки чуваської мови і літератури". Він подякував письменникам України і українському народові за спорудження пам'ятника засновникові чуваської поезії Сеспелю Міші, який помер на Україні. Осетини дякували Тичині за переклади на українську мову їхнього „Шевченка" Коста Хетагурова.

На московському з'їзді окремі письменники у виступах пробували протестувати проти популяризації бездарних творів, домагалися права для письменника писати те, що він хоче, а не те, що від нього вимагають. На окрему увагу у цьому відношенні заслуговує виступ козацького письменника Михайла Шолохова. Виступ цього талановитого письменника прозвучав на з'їзді осамітнено і негайно був заглушений голосами партійних наглядачів. Шолохов відверто виступив проти системи сталінських премій, проти орденів, якими нагороджуються письменники, і проти партійних наглядачів над літературою Сімонова і Рюрікова.

Шолохов піднявся на трибуну на сьомий день з'їзду. Він відзначив недобрий спокій з'їзду, тобто брак справжньої дискусії і критики. Шолохов заявив, що він вирішив сказати те, що він думає про совєтську літературу. Він запропонував зробити „надійну нагороду" проти бездарної писанини, яка заводнює сторінки журналів і книжковий ринок. Письменники „зобов'язані клопотати перед урядом про ґрунтовний перегляд системи присудження (сталінських) премій працівникам літератури й мистецтва, тому що так далі тривати не може". Багато талановитих і мудрих книжок не отримали нагород, хоч вони „інколи читаються більше, ніж книги, відзначені премією". Шолохов закликав письменників „блищати книжками, а не медалями". Він критикував Сімонова, як бездарного автора, який пише „всіма жанрами, властивими літературі". Значення цієї критики в тому, що Сімонов є по суті керівник всієї совєтської літератури, ставленник партії, проти якого письменники боялися виступати. Різко також Шолохов висловився і проти редактора „Литературной газеты" Рюрікова. Це людина маловідома в літературних колах, він числиться критиком, а насправді є довіреною персоною партії. Його Шолохов назвав ставленником Сімонова, який йому зобов'язаний „просуванням на літературно - критичному полі".

Після виступу Шолохова на трибуну піднявся престарілий російський письменник Гладков, який ретельно додержується партійної лінії. Він склав заяву-протест проти виступу Шолохова. Гладков назвав з'їзд „політичною подією", де на письменникові лежить „велика відповідальність за кожне сказане слово". Виступ Шолохова Гладков назвав „непартійним по духу", „зубоскальством і балаганним зоїлством".

Промовці, що виступали після Гладкова, також засуджували Шолохова. Спроба вільної критики не вдалася. Соціялістичний реалізм отримав ще одну „перемогу".

(Л Л)

М. Тарасенко

СФАЛЬШОВАНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У Києві року 1954 у виданні Академії Наук УССР вийшла товста книжка під назвою „Історія української літератури", том І. („Дожовтнева література"). Ця книжка має понад 700 сторінок, оздоблена портретами деяких українських письменників, видана на гарному папері і в добрій оправі. Але коли читач розгорне цю книжку і прочитає хоч кілька рядків, він буде глибоко розчарований. Ніякої історії української літератури тут немає. Під маркою Академії Наук видано пропаґандивно - аґітаційну фальшивку, що яскраво відбиває теперішню ідеологію московських большевиків, які цілковито скотилися на шлях червоного фашизму, імперіялізму та неприхованого зоологічного російського шовінізму, перед яким блідне навіть царська чорна сотня. Ленін називав дореволюційну російську державу „тюрмою народів", а у вступі до цієї „Історії літератури" читаємо, що „російська централізована держава була притягальним центром і опорою для українців, білорусів та інших народностей". Так „тюрма народів" у сучасних російських націоналістів перетворилася в „притягальний центр" та в „опору" для поневолених народів. Країна найбільшої неволі і національного гніту, країна, в якій, за словами Шевченка, „від молдаванина до фінна на всіх язиках все мовчить", країна, яку Леся Українка називала „новим Вавилоном", тепер названа „притягальним центром"!

Читаємо далі цей „академічний" курс, і дуже нам шкода нещасних авторів, що за смердючу московську баланду примушені виписувати нещирі оди „великому російському народові" та безнастанно дякувати йому за „допомогу". До нудоти, до божевілля, на якесь чаклунське заклинання безконечно повторюються ті самі одноманітні утерті шабльонові фрази про „єднання" української літератури з російською, про „благотворний вплив великої російської літератури" на українську літературу, про „велику допомогу Росії українському народові", про вплив „передового російського театру" на український театр, про „наслідування прикладу передових російських письменників" українськими, про „передову російську думку", про „нерозривне єднання української літератури з літературою великого російського народу". Ці беззмістовні пропаґандивні штампи наповнюють всю книжку, але це безконечне повторення цих „блювотворних" штампів викликає цілком протилежну реакцію. Вони переконують читача тільки в одному, а саме — в тому, що ці штампи свідчать про найвищий ступінь втрати людської гідности і про найвищий ступінь поневолення вільної людської думки за сучасних умов розквіту квасного московського шовінізму.

Під диктатом розшалілого московського шовінізму ці нещасні жертви виписують несамовиті речі. Найжорстокіші звірства ката України Петра І, його політичний і соціяльний гніт, названо в цій „історії української літератури" „реформами", що мали для України „проґресивний характер". В цій же книжці пропаґуються старі царські теорії російських шовіністів про походження українського народу. І хоч ці теорії відкинула навіть російська наука в особі найкращих її представників, проте вони тепер витягаються з царських архівів і проголошуються як останній науковий винахід московсько - совєтської науки. Тут безпідставно проголошується, що росіяни і українці походять з „єдиного кореня" неіснуючої „древнеруської народности", тут проголошується, що українська мова почала формуватися тільки в 14-15 ст., себто заперечується належність Київської Руси і літератури доби Київської Держави до украінського письменства. Тут ні слова не сказано про близькість „Слова о полку Ігоревім" до українського народного епосу та до української народної пісні.

А ще зовсім недавно в совєтському виданні праці акад. О. Шахматова чорним по білому було написано: „Ми повинні одкинути якнайрішучіше думку про те, що Київщина за давніх часів була залюднена не предками сьогочасних українців... Шукати в X-XI віках над Дніпром великорусів — це річ цілком даремна, бож **великоруська народність походження нового**" (підкр. наше М. Т.). Ці думки поділяла навіть совєтська наука майже аж до останнього часу. Навіть у 1951 році у виданні Академії Наук СССР „Мистецтво Київської Руси" російський учений П. Я. Черних писав: „Мова Київської Руси — це давня українська мова. Вона була ближча до західньослов'янської та південнослов'янських мов". Але за останні три роки російський шовінізм так далеко зайшов, що всі ці висновки російської совєтської науки відкинуто і проголошено нові теорії, які нічого спільного з наукою не мають. І тому в „Історії Української літератури", виданій у Києві року 1954, наукові висновки російських совєтських вчених, таких, як Черних, рішуче відкидаються і натомість пропаґуються старі чорносотенні версії про те, що ніякої української мови не було в Київській Русі, що українська мова сформувалася тільки в 15 ст., себто пізніше, як російська мова.

Російський критик Бєлінський, який не визнавав української літератури, висміював її і ненавидів Шевченка, перетворений тут у великого прихильника української літератури.

Найбільше сфальшована тут творчість Шевченка, Франка і Лесі Українки. Протимосковські твори Шевченка інтерпретуються тут як твори, в яких Шевченко виступає проти ... „українських буржуазних націоналістів". Найяскравіший протимосковський твір Шевченка „Великий льох" рішуче засуджує і Переяславський договір і Полтавську перемогу Петра І. Але автори цілковито іґнорують текст Шевченкового твору і голословно заявляють, що Шевченко був прихильником Переяславської угоди та ворогом гетьмана Мазепи. А чого ж тоді покарані душі? За що вони покарані? На це питання крутії відповідають дуже оригінально: Шевченко мовляв, покарав душі не за те, що вони виявили несвідому підтримку найбільш ворожих актів щодо України, а за те, мовляв, що Шевченко був обурений козацькою старшиною, яка скористувалася з „возз'єднання" України з Росією та з перемоги над шведами для „дальшого гноблення народу". Отже, у всьому винна козацька старшина. Але в чому ж тоді полягає „проґресивність" Переяславської угоди та Полтавської перемоги Петра І? Чи не в тому, що ці події привели „до дальшого гноблення народу?" Так від замовчування антимосковських творів большевики перейшли до одвертого, нахабного перекручення їх ідеї, до найбрутальнішої їх фальсифікації.

Кожний розділ книжки має ще окремий підрозділ під заголовком: „єднання з російською літературою". Тут спочатку подано коротку характеристику російської літератури даного періоду, а потім усі явища української літератури розглядаються як наслідок „допомоги", або „нерозривного єднання" і „благотворного впливу" „передової літератури великого російського народу". Таким чином виходить, що ні одного твору не написали українські письменники без цього „благотворного впливу" літератури „старшого брата". Отже всі українські письменники зараховані тут до учнів російських письменників.

Російський шовіністичний світогляд визнає тільки російську „першість" і російську „самобутність". Тому апріорі відкидається будь-який вплив західньоевропейської літератури на російську літературу. Відкидається цей вплив західньоевропейської літератури і на українську літературу, бо, за сучасними російськими шовіністичними концепціями, українська література має тільки одного вчителя — російську літературу. Тому то ця „Історія української літератури" (1954), навіть розглядаючи творчість таких безсумнівних европеїзаторів української літератури, як Франко і Леся Українка, проголошує цих письменників тільки слухняними учнями російської літератури, заперечуючи західньоевропейські впливи на їх літературну творчість. Навіть вплив Г. Гайне на Лесю Українку ні разу не згадується. Про Лесю Українку написано, що вона „таврувала презрених (?!) українських буржуазних націоналістів". В той час як Леся Українка їдко висміяла роман Чернишевського „Что делать", автори „Історії української літератури" пишуть, що Леся Українка була захоплена Чернишевським.

Несамовито перекручена ідея твору Лесі Українки „В дому роботи — в країні неволі". Леся Українка з надзвичайною ясністю і чіткістю показала тут в образі двох робітників — гебрея (представника поневоленої нації) і єгиптянина (представника пануючої нації), що навіть робітнича кляса, яка належить до пануючої нації, ніколи не може стати захисником національних прав поневоленого народу. Всі свої симпатії Леся Українка віддала представникові поневоленої нації гебрею і рішуче засудила єгиптянина, який ударив гебрея по обличчю, коли той виявив свою ворожість до чужих йому єгипетських національних святощів. В „Історії літератури" ж написано, що Леся Українка „віддала свої симпатії єгиптянинові". Таке перекручення ідеї твору продиктоване загальною тенденцією нав'язати Лесі Українці російську імперіялістичну ідеологію, проти якої протестує кожний рядок безсмертної поезії великої української поетки. Тільки в згадці про „Бояриню" большевицькі критики змушені були визнати, що Леся Українка не показала в цьому творі, що „возз'єднання України з Росією відповідало заповітним праґненням українського народу". Зате Леся Українка з граничною ясністю показала в цьому творі всі ганебні і згубні для українського народу наслідки того горезвісного „возз'єднання", що стало тяжким прокляттям для українського народу.

Виконуючи московські накази, автори мусіли також неодмінно вилаяти Америку. Для цього вони беруть твір Лесі Українки „У пущі". Сюжет цього твору взято з американського життя часів перших поселенців. І тут автори „Історії літератури" без усякого зв'язку з твором Лесі Українки раптом вибухають скаженою лайкою на адресу сучасної Америки, називаючи її країною „рабства, насильства, гноблення". А чому ж тоді Шевченко мріяв про Америку? Чому він мріяв про свого Вашинґтона і про „праведний закон" країни найбільшої свободи — З'єдинених Держав? Про це автори „академічного курсу" промовчали.

Для протиамериканської пропаґанди „академіки" використали навіть поему Лесі Українки „Кассандра", яка ні змістом, ні часом, нічим абсолютно не надається для цього. Спритні „академіки" іґнорують головну героїню Кассандру, іґнорують добре їм відомі пояснення самої авторки про головну ідею твору. Все це для них не існує, бо не надається для антиамериканської пропаґанди. „Академіки" беруть третьорядну постать Гелена і вважають його носієм... сучасної американської філософії прагматизму. Все це звучить як анекдот! Але це не анекдот, а совєтський трюк! „Академіки" раптом накидаються з несамовитою лютттю на... американських бизнесменів. Так твір Лесі Українки, сюжет якого вона взяла з античної мітології, совєтські фокусники і штукарі використовують для лайки, спрямованої проти сучасних американських бизнесменів. Логіки тут менше, ніж в українській приказці: „На вгороді бузина, а в Києві дядько".

Іван Франко в цій „Історії літератури" схарактеризований як „русофіл" і як продукт російської культури. Багатьох українських письменників зовсім вилучено з історії української літератури: Куліша, Грінченка, Олеся, Винниченка, Вороного, Чупринку, О. Кониського, А. Кримського, Олену Пчілку, Старицьку-Черняхівську, С. Черкасенка та багатьох інших. Ці письменники зараховані до категорії „буржуазних націоналістів" і їх часом принаґідно лають, або й зовсім не згадують.

Така „Історія української літератури", що її зредаґували під вагою тяжкого московського чобота О. Білецький, М. Берштайн, М. Гудзій, О. Засенко, З. Мороз, М. Пивоваров. Як бачимо, тут не згадуються такі відомі історики української літератури як Є. Кирилюк, Шаховський, Плісецький, Маслов, Пільгук, Ткаченко та інші, що ще живі були і фігурували як автори в академічному виданні „Історії української літератури" 1945 року, виданні, жорстоко розкритикованому совєтською офіціяльною критикою і забороненому.

„Історія української літератури" (1954 р.) — це яскраве свідчення небувалого в історії насильства над вільною думкою вчених, свідчення цілковитого проституювання науки в совєтських сучасних умовинах і перетворення її у знаряддя брехливої пропаґанди російського шовінізму.

Вечір Оксан

У неділю 6 лютого, в приміщенні „Марґарет Беррі Гаус" відбувся у Міннеаполісі, Мінн., дуже оригінальний вечір. З нагоди дня народження та 25-річчя творчости нашої видатної поетки і мистця п-ні Оксани Лятуринської „Об'єднання Оксан Міннеаполісу та Сен-Полу" (!) (в об'яві: „артисти — самозванці") вирішило її публічно привітати, влаштувавши для неї вечір-подарунок. Дуже цікаво було бачити на сцені під час привітання (словами, а також квітами і тортом!) зворушену Ювілятку, оточену ґірляндою її великих і маленьких подруг — прихильників її таланту, об'єднаних цим запашним і соковитим українським ім'ям „Оксана", яке, як дотепно зауважила конферансьє вечора п-ні Оксана Турчимінська, таке суто-українське, що „не надається до перекладу на будь-яку іншу мову".

Програма вечора була не широка, але досить різноманітна, як і сам склад „артистів — самозванців": виступало бо коло десятки Оксан різного віку і з різними обдарованнями.

В центрі вечора були виступи пані О. Бринь, (сольоспів) та панни О. Вікул (танок). Пані О. Бринь дуже добре, з чуттям проспівала дві пісні („Сирітка" — муз. Лопатинського та „Серенаду" — Шуберта), а також арію Тоски з опери Пучіні (акомпаніямент — панни Є. Берецької). Шкода тільки, що заля була мало акустична і не давала потрібного резонансу. Панна О. Вікул виконала, вперше в Мінеаполісі, свій хореографічний твір „Молитва Лади" під звуки „Української Рапсодії" М. Лисенка (акомпаніямент пані Пащенко). В цьому творі вона виявила тонкий мистецький смак. Як загальний рисунок танку, так і пантоміма, змінний ритм — все було цікаве, виконане з глибоким розумінням і відчуттям духа давноминулої доби. Заслуговують на окрему увагу дуже цікаві стилізовані українські шляхетські костюми, в яких виступали згадані виконавці.

Панна О. Соловей з відповідним настроєм прочитала уривок з прозового твору Оксани Драгоманів „Далекими шляхами" з вплетеним у нього мотивом індіянських леґенд.

Несподіванкою вечора був виступ одної дуже молодої „самозванки" — 12 річної п-нни О. Менжеги, яка виконала на фортепіяні „Полонез" Шопена, уривок з „Тангойзера" — Ваґнера і де-які твори Рубінштайна. У неї вже тепер відчувається технічна вправність, певність руки і сила удару. Якщо ця юна „самозванка" присвятить належну увагу музичним студіям, то з неї безперечно виробиться добра піяністка.

Було і кілька деклямацій. Пані О. Колісниченко продеклямувала вірш Ювілятки „Волошки", а дві наймолодші віком Оксанки (Касіян та Станіславів) задеклярували свій патріотизм віршами „Україна" та „Українка я маленька".

Конферансьє пані О. Турчимінська дуже добре провадила вечір, вона ж у вступному слові коротко зупинилась на різноманітній творчості О. Лятуринської та на ґенеалогії імени „Оксана".

Ввесь цей вечір був дуже вдалий, пройшов у теплій, товариській, інтимній атмосфері. Чистий прибуток з нього у формі чека на сто долярів вручено Ювілятці.

За влаштування цього вечора належиться признання всім тим „Оксанам — Самозванкам", що брали в ньому участь, а особливо ж тій першій з них, у якої зародилась ця оригінальна ідея і яка закрутила цю „Оксанину каруселю"!

Ол. Филипович.

Композитор Микола Фоменко

На чужині, далеко від рідної України, зустрічав Микола Фоменко в грудні цього року свій подвійний ювілей: 60-ліття з дня народин та 35-ліття композиторської діяльности.

Ім'я Миколи Фоменка добре відоме найширшим колам українського загалу в Америці, Канаді і Европі, а тим більше в Україні, з якої він походить. Харків — це місто, де композитор жив від 1913 до 1943 р. В Харкові здобув вищу музичну освіту композитора, диригента, піяніста та педагога.

Навіть в задушливій большевицькій атмосфері його творчість скоро стала улюбленою українцям внаслідок своєї майстерности, щирости музичної мови і української тематики.

Творчість Фоменка досить різноманітна.

Для симфонічної оркестри написав він дві опери, дві симфонії, фортепіяновий концерт, багато творів для фортепіяну, скрипки, чельо і сольоспіву, безліч пісень (в тому числі і дитячих). Крім цього написав дитячу казку - оперу „Івасик Телесик", яку композитор плянує показати в Ню Йорку. Твори Фоменка були часто преміййовані.

Поруч композиторської діяльности він інтенсивно працював як педагог, навчаючи гри на фортепіяні і музичної теорії.

Перед самою другою світовою війною був головою іспитової (випускної) комісії Харківської Консерваторії. Не рідко Фоменко виступав як дириґент власних симфонічних творів, керуючи великою симфонічною оркестрою харківської фільгармонії.

Восени 1943 року з болем покинув рідну землю і враз з дружиною, співачкою Ізабелею Орловською-Фоменко, переїхав через Німеччину до Америки, куди прибув в 1951 році.

Перші кроки в новій батьківщині були досить сумні. Фоменко захворів на серце — потрапив до шпиталю і пізніше впродовж багатьох місяців лікувався. Коли здоров'я його стало поліпшуватися, він поволі приступив до активного музичного життя, працюючи як композитор і педагог.

Вже тут в Америці впродовж 1953-54 років він написав багато творів: Великий вокальний твір „Балада про Байду"; скомпонував фартепіянову збірку "My Rainbow", написав сольоспів „Любіть Україну", яку видав як ювілейне видання УН-

М. Фоменко

Союз і вона користується великим успіхом серед наших співаків. Написав для жіночого хору „Діва Марія", яка виконувалась недавно на Марійському концерті в Карнеґі Гол в Ню Йорку.

Скомпонував музику до поезії П. Тичини „Скорбна Мати", музичне оформлення до Франкового „Мойсея", якого тепер готує до вистави драм. театр, під проводом Й. Гірняка і О. Добровольської. Написав нову редакцію декількох своїх творів для скрипки і фортепіяну.

Рівночасно він займається журналістичною діяльністю і пише рецензії. Коли в Ню Йорку, завдяки ініціятиві проф. Р. Савицького зорганізовано в 1952 році Український Музичний Інститут, проф. Микола Фоменко бере активну участь в його працях. В цьому році перебрав проф. Фоменко керівництво Нюаркського Відділу УМІ (з Відділами в Пасейку, Джерзі Сіті і Елизабеті), де викладає музичну теорію і дає лекції фортепіяну.

І серед учительського збору і серед учнів та їх батьків з'єднав собі проф. Фоменко велику симпатію.

Сам композитор М. Фоменко не задумує відзначувати свій ювілей — та ми шлемо Йому цією дорогою найкращі побажання кріпкого здоров'я — та сил до дальшої праці для нашої молоді та українського народу.

Л. Г.

ХРИСТЯ КОЛЕССА

(З нагоди її концерту в Карнеґі Голл)

Ім'я родини Колессів тісно зв'язане з українською культурою в ділянці музики і літератури. Високі духові якості, активність у праці для свого народу і зберігання українських традицій — це головні риси родини Колессів.

Христя, наша першорядна челістка, гідно заступає заслужене ім'я Колессів. Вона вже не раз дала доказ, що всю свою мистецьку працю віддає на те, щоб українському імені принести честь.

Німецькі і австрійські критики оцінили дуже високо українську челістку, підкреслюючи у неї правдивий чельовий талант і незвичайні музичні здібності. Культурний тон челя і глибокий вираз її гри відразу здобувають їй симпатії публіки. Треба ще додати, що концертові програми Христі Колесси все складені з витонченим смаком. Сама артистка скромна, у ділянці музики ставить до себе самої великі вимоги і безнастанно і систематично працює над ще більшим удосконаленням своєї гри, розуміючи, що не лише така типова в Америці реклямa, але в першій мірі праця над собою дає правдиві мистецькі вартості.

Чельо — це в нас ще досить непопулярний інструмент, і наших добрих челістів можна б почислити на пальцях одної руки. Тому, коли маємо українську челістку, яку чужа строга критика визнала за першорядну артистку, ми повинні дати їй те признання, на яке вона справді заслуговує.

Христя Колесса постійно живе в Торонті, в Канаді. Вона виступить із своїм власним концертом в Карнеґі Рісайтел Голл 6 березня цього року. В її програму будуть включені також українські композиції. Наше громадянство буде мати нагоду повітати свою знамениту челістку, що виступить у Ню Йорку на форумі, на який звернений зір фахової американської музичної критики. Ми певні, що на цьому концерті зустрінемо всіх наших любителів музичного мистецтва, які прийдуть послухати одну з чільних сучасних українських артисток.

Д. К.

Тарас Губіцький

Вечір творів Василя Барвінського

Український Літературно-Мистецький Клюб в Дітройті, передове і високо культурне товариство, влаштував 12 грудня 1954 р. в залі Інтернаціонального Інституту концерт, присвячений творчості сьогочасного композитора і педагога Василя Барвінського.

Для мене це була приємна нагода послухати нових і незнаних творів Бавінського. Правда, виробити собі остаточний осуд музичної стійности, чи нестійности творів композитора на основі одного-єдиного прослухання — не завжди буває легко. При цьому важну ролю грає якість самого виконання.

Багато великих музичних дебютів терпіли невдачу через слабе виконання і через всякі коментарі музично невироблених слухачів. Дуже багато таких творів падало жертвою людської злоби і несправедливости упереджених критиків. На щастя, у більшості згадані твори виходили побідно і ставали в ряді видатних, безсмертних досягнень.

Впродовж останнього півстоліття передові українські композитори були жертвами політичного переслідування збоку заздрісних ворогів. Тих, що заслуговували на признання, зустрічало з цього боку саме розчарування. Їх, українських композиторів, доля була трагічна тільки тому, що вони старалися працювати над культурним розвитком свого народу.

Доповідь про творчість і музичну діяльність Барвінського виголосив д-р Василь Витвицький, даючи добре накреслений огляд творів композитора і їх стилістичних признак.

Гостем цього вечора була солістка Христя Колесса-Герич, вправна віольончелістка, що тепер постійно живе в Торонто в Канаді. Вона виконала три частини з віольончельової сюіти Барвінського. Хоч цього твору не можна уважати за „великий", все ж таки його приємно слухати, його теми гарні, і написаний він добре для віольончелі. Своїм милим виступом солістка дала музикальне і добре виконання твору.

Для інформації варто згадати, що наша віольончелістка є молодшою сестрою піяністки-концертантки Любки Колесси. Вони споріднені з етнографом д-ром Філяретом Колессою і композитором Миколою Колессою. Христя студіювала у видатного віольончеліста і вчителя Гуґо Беккера. Знавцям музичних інструментів буде цікаво знати, що пані Христя грає на добрій віольончелі роботи італійського майстра Лоренцо Вентапане.

З початком цього року Христя Колесса-Герич має в плянi влаштувати свій концерт в Карнеґі Голл в Ню Йорку. Українці і її колеґи-музики бажають їй добрих успіхів.

Фортепіянові твори Барвінського виконала піяністка Марта Тарнавська. Були це дві Мініятюри і чотири Прелюди (Е-моль, Пасторальний, Хорал, Ц-моль). Виконання було добре підготоване. Самі ж ці твори відзначаються повним знанням фортепіяну, у них гарно зарисовані мелодичні лінії, чітка формальна побудова, добре вжиті контрапунктичні засоби і цікаві гармонічні сполуки. Музика Барвінського чиста, модальна і змістово клясична, з деяким забарвленням імпресіонізму. Прелюд Ц-моль вимагає від виконавця брильянтної і до фінезії доведеної техніки.

Наталія Носенко, сопрано, виконала три пісні Барвінського: „Поля", „Колискову" і „Ой, ходила дівчина беріжком". З особливою красою і вдумливістю солістка інтерпретувала „Колискову". У першій пісні вона не взяла до уваги акустичних властивостей залі, даючи — можливо — голосово надто насножене виконання. У обробці пісні „Ой, ходила дівчина беріжком" Барвінський дає до давньої, добре знаної народної мелодії, цікаву, солістично трактовану партію фортепіяну. Ця партія постійно і з успіхом відтягає увагу слухачів від повторюваних фраз народної пісні.

Складні фортепіянові партії виконали з повною відповідальністю пані Ірина Решетилович і Ольга Дубрівна-Соловій.

Дітройтські українці, давно- і новоприбулі, знайдуть багато задоволення своїх культурних і душевних потреб, коли відвідуватимуть і братимуть участь у тій знаменитій праці, що її виконує Літературно - Мистецький Клюб в Дітройті.

З ТВОРЧОСТИ БІЛОРУСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ

(КОНАДНІ, літературна-мастацкі часапіс. Нью Йорк, 1954 р., чч. 1-2).

Два числа літературно-мистецького журналу, що його видає Білоруський Інститут Науки й Мистецтва у Ню Йорку, — це лише частина продукції на мистецькому полі білоруської громади в ЗДА за минулий рік.

Журнал, — поза його безпосередньою вагою, — наявне ствердження вітальности молодого народу. Бо ж треба пам'ятати про особливо тяжкі умовини, в яких опинилась свіжа білоруська іміграція, що не знайшла за океаном не тільки наладнаного економічного й культурного життя своїх земляків, але й таких виявів їхнього існування, як церковні громади чи асекураційні об'єднання. Тож діячі культури й мистецтва були змушені проробляти й піонерську працю, яка вже була поза іншими народами. Все це треба було надолужувати у вільних хвилинах від виснажливої фізичної праці, якою здобували не тільки можливості прожити, але й публікувати свої твори. А створено багато, якщо зважити на продукцію інших заможніших народів. Тож два випуски „Конадні" стверджують подиву гідне завзяття мистців.

Як і в українському мистецтві, помітна в „Конадні" неспівмірність осягів в окремих секторах мистецької творчости.

Літературознавство (що тут заступає фактично і критику) представлено поважно. Статті Р. Склюта пересягають межі заголовків і становлять дійсні літературознавчі студії. Я. Менскі дав барвний нарис творчости померлого в 30-ох роках поета У. Жилкі, а А. Карпович статтю про „Останній твір Миколи Равенскаго", — композитора, що два року тому помер у Бельгії, — це фахова стаття на музичні теми. Спогади про діячку білоруського відродження А. Пашкевічанку-Кайрис вичерпують цей відділ.

Поезія, як вона виявлена в „Конадні", затримує дотеперішній високий рівень творчости білоруських еміґраційних поетів. Натальля Арсеньнева, знана й поза білоруським читачем, виявила нові сторінки своєї творчости: поширення тематики, що вже не вкладається в притаманну колись поетці патріотично-любовну лірику, новий ритм (в циклі „Ледзь Красавік"), свіжі кононанси в римуванні тощо. Як перекладачка, вона блиснула вмілістю у „Затопленому дзвоні" Гавптмана, хоч в доцільності вміщення цього твору можна й сумніватися. М. Кавиль дав свіжий урбаністичний мотив (імажиністський Ню Йорк) та ритм водної стихії у „Ніяґарі". Знаний і нашому читачеві в перекладах, М. Сяднєв вибагливо шукає тяжкого вислову. „Лірик з гарячим серцем", Г. Крушина намацує стежку білоруського Єсеніна. Прямує до індивідуального поетичного вислову в циклі еротик Я. Юхнавец, а підкорює цей вислів карбуванню сонетів А. Салавей.

Прозаїчні твори виразно поступаються перед поезією. Їхня тематика це переважно переживання провінції під час останньої війни, передані традиційною натуралістичною розповіддю. Шукання прозаїків йдуть в площині словника, поминаючи композицію та стилістичні якості твору. Тому не легко відшукати особливо оригінальні риси в творах К. Рамановіча, В. Грески, Г. Няміги, К. Юхневіча чи М. Люціча. Шкода, що Ю. Віцбіч обмежився коротеньким твором.

Можливо, що самі теми творів обумовлюють вислів. Згущена чорнота описуваних переживань вимагає протокулярного упрощення, яке автори напевно змінять, змінивши теми. Але сьогодні вона в полоні моторошних переживань минулих років, переживань, які однаково хвилюють в спогаді, документальному записі, як і в мистецькому творі.

Журнал ілюстрований світлинами творів різьбарів і малярів. Дехто з них прокладає вже свою стежку в мистецький світ Америки. З різьбарства подані світлини творів З. Азгура й М. Наумовіча (обкладинка журналу, — теж праця М. Наумовіча, — переконує, що оформлення книги не його жанр). У мотивах далекої батьківщини малярська творчість П. Мірановіча. Над портретами працюють М. Косак та М. Сяврук. Окреме наснаження має твір П. Сяргіевіча „Шляхом життя".

Якщо матеріяльні обставини вможливлять періодичний вихід журналу у біжучому році, то це буде ствердження виходу білоруської культури „у далечінь буремного безмежжя", як висловився один з поетів „Конадні".

І. І. К.

рОзСИПки

Відомий драматург, Меріям Лужницький, написав нову п'єсу: „Сестра воротарка".

На що вже наші футбольні воротарі зійшли, як воротарських талантів автор серед жіноцтва шукати мусить!?.

∵

Фінальна сцена з драми „Конкурс ЗУАДК-у на найкращу п'єсу": на авансцені — нікого. В глибині кону — Леонид Полтава з парижанкою Дімою. Третій у трикутнику (як звичайно, старий парубок) Івась Керницький щастя шукає...

∵

Свою (другу) нагороду Діма дістала за п'єсу „Пересаджені Квіти".

В п'єсі говориться, мабуть, про подвійні національні свята й інші „квіти", що їх нова еміґрація пересадила до ЗДА з европейської скитальщини.

∵

Зустріч мистців Америки й Канади все ще людям спати не дає.

— Чим же те все кінчилось? — питають редактора „Нових Днів" читачі.

— Нічим не кінчилось — відповідає редактор.

А я гадаю, чимось кінчилось, навіть закінчилось. Прошу дуже:

Баль у магнатському замку Каса Лома скінчився тим, що каса ломаного цента не має.

Вільна воля, що її комітет дав мистцям у їхніх життєписах, скінчилася тим, що (в пропам'ятній книзі) викрито масу мистців, про яких ніхто досі нічого не чув.

„Вокально - танцювальні" мистці до тієї міри вичерпали час і публіку, що не було змоги хоч би представити їй мистців пензля і пера. Що й казати про розчарування: Д. Гуменна не могла запродукувати навіть частинно свого „Великого Цабе", а Чапленко — свого сенсаційного „Півтора людського" („Кінґ-сайз").

Скінчилося тим, що є в нас два великі мистці, письменники і діячі культури — менаджери М. Бажанський і А. Курдидик. Їх усюди „було видно — було чути", їх фотографували, інтервівкали, розривали — словом, сіль, перець і паприка з'їзду. І так би й слід! Бо на цьому континенті головне — менаджери. Все інше — махорка.

Ось чим „все те (за)кінчилось!.."

∵

Старинні греки й троянці воювали за гарну Олену — в нас почалася війна за Звичайну Олену. Проф. Ващенко порівнює її з Лесею Українкою, Мосендзом, Кленом, Олесем і Вічер Стов, — словом, рахує її надзвичайною. Б. Романенчук, із львівського „Києва", нічого надзвичайного в ній не бачить.

Кому вірити?

Ващенко — літня людина, може вже недобачає. Романенчук — молодий, але чи не загострий? Всіх безробітних комбатантів, з боїв за Гоголя і Хвильового кличемо на старт нової „раті": чи Олена Звичайна надзвичайна — чи тільки звичайна?

∵

Для Дітройту, Ню Йорку й інших місцевостей, де українці святкують подвійні, несоборні свята соборности — молитва з „Запорожця за Дунаєм", в актуальному звучанні:

Владико неба і землі!
Воюющих братів з собою
Десницею усіх святою
З висот небесних, осіни!

О. Боже, вразуми народ,
Єдина бо єси надія —
Традиції свої святії
Безчестять люди з года
в год.

О. Ватьківщино, в чужині,
Сини Твої з журу здуріли,
Два свята знову устроїли
Соборности в часі одним.

Здоровий розум, Боже, дай!
На Тебе, Спасе, уповаєм,
Бо юродиві цим звичаєм
Компромітують рідний край.

О. 'Сап

М. Чубатий

ДЕСЯТИЛІТТЯ „УКРАЇНСЬКОГО КВАРТАЛЬНИКА"

(1)

З появою 40-го випуску „Українського Квартальника" в грудні 1954 р. оця українська публікація в англійській мові покінчила десять років свого існування і десять років інформаційної праці серед англосаського світу.

Останній, 40-ий випуск присвячений згадці про брутальну атаку червоної Москви в 1934 р. на українську літературу, що зазначилася розстрілом 28-ох українських поетів, науковців та журналістів, між ними відомих галичан: Романа Сказинського та двох братів Крушельницьких. Від кулі НКВД згинули такі українські таланти як Григорій Косинка, портрет якого прикрашає обкладинку останнього випуску „Українського Квартальника", Дмитро Фальківський, Олекса Влизько, Кость Буревій та ін. Судовий Військовий Трибунал з Москви прибув окремим зарядженням Кремлю до Києва 13 грудня 1934 р., щоб поставити „під стєнку" українську літературу. Тому й цей випуск „Українського Квартальника" носить на обкладинці знаменний клич: „Боротьба Москви з Українським Духом"; а ця боротьба триває вже 300 років від злощасної Переяславської умови, і Москва не всилі зломити українського духа. Оце — провідна думка останнього ювілейного випуску „Українського Квартальника".

На цей випуск „Українського Квартальника" зложилися такі статті: редакційна стаття (едіторіял) „Большевицька боротьба з українським духом; Святослава Гординського — „Судова справа 28-мки"; Яр Славутич дав збірку перекладів поем знищених українських поетів у статті „Муза в тюрмі"; між цими поемами, перекладеними на англійську мову, є також поема Олекси Влизька „Дев'ята симфонія" перекладу Міри Гординської; східньо-український науковець, скритий під псевдонімом В. Психолог, написав статтю „Зміни в психології совєтських українців", а проф. Джозеф Ручек з Бріджпорт університету — статтю „Русифікація совєтської виховної системи".

Другу частину цієї книжки відкриває стаття проф. Льва Добрянського „Реальна альтернатива до політики визволення в американській закордонній політиці". Після того йде стаття американсько-німецького журналіста Ю. Епштайна „Американська насильна репатріяція", яка відкриває рубець прикрої справи насильної репатріяції американцями своїх приятелів в руки большевиків. Другий американсько-німецький журналіст Курт Глязер у статті „Визволення та самоозначення" порушує справу баламутного підходу деяких американських установ до справи визволення поневолених народів, зокрема неросійських народів СССР. Проф. К. Маннінґ написав на тему актуальної тепер справи „Мирне співіснування" з большевицьким світом, а колишній мешканець концентраційних таборів на Колимі, Петро Колимський (псевдо) дав чергову статтю „Минуле і теперішність колимських копалень".

Критики на свіжо видані книжки, що заторкують українську справу, писані в англійській, французькій та німецькій мовах, дають М. Чубатий, Володимир Кисілевський з Торонта, Микола Палій та Іван Задорожний (два молоді професори американських університетів) і К. Маннінґ. Огляд українських справ з періодичній американській та закордонній пресі закінчує оцей ювілейний випуск „Українського Квартальника".

Читаючи зміст тільки цього 40-го випуску маємо образ праці, яку робить „Український Квартальник"; це — мурашина, незвичайно творча праця, що вже десять років проломлює мур упередження та незнання, який відділяє англосаський світ від справи поневоленої України. А той мур дотепер був високий та кріпкий, бо 250 років, від часів Мазепи та Петра І, Москва всіми засобами великої російської імперії, з хрестом і без хреста, той мур брехливої пропаґанди поволі здвигала. Той мур поміж світом правди та світом брехні, поміж світом волі та поневолення ще й нині не проломаний, але він уже сильно подірявлений, і треба дальших збірних зусиль, щоб той мур остаточно зруйнувати.

Десять років поважної інформації „Українського Квартальника" — це рівночасно десять років досвіду, як вести нашу інфромаційну службу, щоб вона переконала англосаський світ, зокрема чинники, які рішають про світову політику. Цих десять років навчили, що наша інформація не сміє бути переборщена, не повинна спочивати на непевних підставах, навпаки, вона мусить бути оперта на правді, бо раз втрачене довір'я здобути не так легко.

Найбільшою допомогою, щоб переконати англосаський світ у слушність нашої справи — не апелювання до справедливости, навіть не апелювання до міжнародної моралі, але апелювання до нашої сили, до питомого тягару української справи на Сході Европи. Факт існування українського підпілля, факт, справджений американською та британською контррозвідкою, став найбільш помічним чинником для праці „Українського Квартальника", бо англосаський світ став відтоді дивитися на Україну як на свого можливого альянта, а не як на нездарну націю, за визволення якої має вмирати американський та британський жовнір. В розумінні цього англосаського реалізму лежить успіх української інформаційної праці.

Перші роки праці „Українського Квартальника" були дуже важкі; це була справді терниста дорога. Солідним визбируванням адрес „Український Квартальник" відразу попав в руки американських сенаторів, губернаторів, членів палати репрезентантів, заінтересованих закордоною політикою ЗДА, членів Найвищого Суду, групи дорадників президента в Білому Домі, важніших університетів, дослідників Сходу Европи, редакторів та радіокоментаторів. Одначе, їх реакція була дуже слаба; не раз важко було сказати, чи наші книжки хто читає.

Одначе рік за роком, зокрема, коли розгорілася „холодна війна" поміж вільним та комуністичним світом, заінтересування „Українським Квартальником" почало скоро рости. Численні листи провідних людей американського світу, військових та дипломатичних установ свідчать, що „Український Квартальник" вростає в американське життя, стає поважним чинником інформації про Східню Европу.

Передше нашу публікацію треба було прямо напихати, „Український Квартальник", висиланий задарма, ставав немов інтрузом у пошті впливових людей, тепер „Український Квартальник" не тільки бажаний, але пренумерують вже й світові установи, із совєтськими включно. До Совєтів, шляхом пренумерати йде три примірники „Українського Квартальника". Квартальник запренумерувала вашинґтонська амбасада далекої Індії, Норвеґії та Бельґії. Нині наш журнал дістають всі уряди світу, представники всіх народів в Об'єднаних Націях. Також кілька найбільш впливових державних американських установ пренумерують наш „Квартальник". Одним словом, наша інформація стала для світу бажаною і корисною.

(Закінчення буде)

Д-р Яр. Рудницький

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА Л. БІЛЕЦЬКОГО

(З промови на поминках Покійного, дня 8 лютого 1955 р., у Вінніпеґу)

Коли історик української культури писатиме колись про розвиток української науки й духового життя, в половині 20-го сторіччя, то, думаємо, він матиме повне право назвати часи після другої світової війни — добою вимирання „старої школи", добою „відходу великих".

Бо ж іще не так давно, як у Парижі застигла земля на могилі визначного українського вченого-етнографа проф. Зенона Кузелі, що перейняв головство в Науковому Товаристві ім. Шевченка, після невіджалуваної смерти проф. І. Раковського, чолового українського антрополога й енциклопедиста, що теж відійшов у вічність після другої світової війни.

І ще не так давно гомоніла „вічная пам'ять" над могилою передового українського вченого-сеньйора української науки проф. Б. Іваницького, відомого лісознавця, кількакратного ректора УТГІ й перед смертю Президента УНРади. А хто з нас не пригадує світлої пам'яті покійного першого Президента Української Вільної Академії Наук, історика, професора Дмитра Дорошенка, що відійшов у вічність у 1951 році в Мюнхені. А далі такі імена, як Дмитро Антонович, Олександер Колесса, І. Махів, Мих. Возняк і багато інших визначних діячів української науки й культури.

Сьогодні прощаємо у вічність одного з кращих представників „старої ґвардії" проф. Леонида Білецького, якого смерть — це черговий великий удар у цілість української науки в наші дні.

Цей удар, хоч і як дошкульний, зокрема для Родини й усіх нас, що знали Покійного, то проте він сам у собі ще не найбільша трагедія. Бо ж не трагедія те, що відходять від нас „великі", що покидають нас один по одному вчені, які могли б дати ще не одну працю, які могли б збагатити українську науку дальшими скарбами свого духа, культурно-науковими здобутками. Закони природи й воля Провидіння — це та вища сила й на них людина не має впливу. Трагедію я вбачаю в чому іншому, а саме в тому, що ті „великі", які від нас один по одному відходять, не залишають на своєму місці наслідників. Ось у чому найбільша трагедія наших днів, коли йде про нашу еліту.

Коли поглянути на стан української науки, вже хоч би з того переліку наших визначних спеціялістів, що відійшли від нас останніми часами, то кидається в вічі безнадійна порожнеча, брак доросту, недостача нових сил. Котрого ж бо з українських молодших етнографів можемо поставити на місце покійного Кузелі? Де ж наслідники Раковського на полі української антропології? Хто з нашої молоді пішов слідами Дорошенка? Де науковий наробок в ділянці українського мистецтва й культури, що міг би надолужити втрату Антоновича?

Ця трагедія української науки й українознавства зокрема мені чогось виразно перед очима сьогодні, коли нам приходиться супроводити в останню путь сеньйора наших літературознавців, визначного наукового й культурного діяча, гарячого патріота й палкого борця за краще майбутнє свого народу — професора Леонида Білецького.

Покійного я знав не тільки з його наукової праці, але теж ближче як мого старшого колеґу в Українському Вільному Університеті у Празі, починаючи з 1940 року, тобто з часу моєї праці в УВУ. Так уже доля хотіла, що нам доводилося спільно тісніш працювати в часі війни, а опісля на новій еміґрації в Німеччині. Майже одночасно ми приїхали до Канади (в 1949 р.) й тут знову тісно співпрацювали на науковому й громадському полі. І власне це останнє 15-ліття, яке ми провели разом серед праці й змагань, дало мені змогу ближче приглянутися Його постаті й зжитися з його способом думання, поведінкою й узагалі з Його духовістю.

Насамперед, що мене завжди вражало й позитивно настроювало до Нього — це Його надзвичайна активність й рухливість. Професора Білецького можна було бачити і на педагогічних зборах, і в науковому світі, і в громадській дії, і в приватному житті. Його характеризував при цьому великий оптимізм, що попростому був заразливий для довкілля. Хто з ним стрічався ближче, завжди відходив підбадьорений на дусі й з надією що „буде краще".

Вже з першої зустрічі з ним родилася в вас якась симпатія до цього професора, завжди ввічливо усміхненого й готового допомогти. І не знати, що більше притягало в його особовості. Чи це була та делікатність і ніжність душі, що хотіла вас завжди зрозуміти, що старалася відчути ваші потреби й дати вказівку чи допомогу там, де її було треба. Чи це був той глибокий, природний патріотизм, чи той — як уже сказано — оптимізм, що казав дивитися з надією в майбутнє, чи та громадська виробленість, що казала звертати увагу тільки на все позитивне, творче, об'єднуюче...

І ось мені припав сьогодні сумний — пресумний обов'язок прощати професора Леонида Білецького на вічний спочин.

Я сповняю цей прикрий обов'язок в імені Культурно-Освітньої Ради Комітету Українців Канади (КУК), в якій Він віддано працював ще з часу свого приїзду до Канади, чи то як один із її ініціяторів, чи як її голова, обраний двократно в рр. 1951 і 1954.

Я прощаю Покійного від нашої найстаршої наукової установи — Наукового Товариства ім. Шевченка, якого він був дійсним членом і належав у різних часах до керівництва Філологічної Секції.

Прощаю Його теж і від Українського Вільного Університету, якого професором він був майже від заснування УВУ до свого виїзду з Европи.

Я передаю Йому останній привіт від Осередку Української Культури й Освіти в Вінніпеґу, якого Він був незмінним директором із 1949 року, тобто від часу свого приїзду до Канади.

Я клоню низько голову перед Його тінями в імені Департаменту Славістики Манітобського Університету, яким Він живо цікавився й в рр. 1950-51 викладав українську літературу на вечірніх університетських курсах.

Я прощаю Покійного назавжди від усіх інших українських культурних і освітніх установ, як Українського Народного Дому, якого Покійний був почесним членом, від Канадійської Асоціяції Славістів, якої він був членом-основником і від багатьох інших установ і організацій.

Та передусім я прощаю і висловлюю щире співчуття Родині від Української Вільної Академії Наук — УВАН, — якої він був основоположником і першим заступником Президента, зокрема після невіджалуваної смерти сл. п. проф. Дмитра Дорошенка. Цій установі присвятив Покійний багато праці й тільки треба жалкувати, що недалеке десятиліття, яке буде в листопаді ц. р., не вітатиме Його в її рядах.

Не тут місце подавати подробиці про заслуги й наукову працю Покійного.

В неділю, дня 20 лютого УВАН улаштовує окрему Сесію, присвячену Його пам'яті й на ній будуть промовці, які схарактеризують Його діяльність як літературознавця, професора й громадянина.

Скажемо тільки, що Покійний керувався в своєму житті основним переконанням, яке він висловлював кількакратно при різних нагодах, а яке можна коротко охопити в словах: Нація, яка програла на мілітарному фронті, мусить провадити далі боротьбу на науковому й культурному фронті.

Цим принципом пояснюється багато фактів із життя Покійного, як напр., його працю в Кам'янець-Подільському Університеті, у Львові в тайному Українському Університеті, Його діяльність у Празі в Українському Вільному Університеті й Високому Інституті ім. Драгоманова, цим принципом пояснюється теж і його ставлення до всіх витівок наших ворогів на культурно-науковому полі.

Українська культура, а зокрема українська наука служила Покійному за сильну основу для Його праці й він може з повним правом повторити слова українського Генія, якму він присвятив найбільшу працю:

„Ми просто йшли, у нас нема зерна неправди за собою..."

АРАБСЬКА ЛІҐА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Коли, з хвилиною виведення англійських військ з Палестини, жиди проголосили там свою державу, проти неї пішли війною всі члени Ліґи. Ця війна арабам сподіваного успіху не принесла, зате виявила мілітарну непідготованість, економічну слабість, соціяльну відсталість арабських країн та їх взаємні суперечки й інтриґи при поділі відбитих від Ізраїлю клаптиків землі. Війна закінчилась перемир'ям, але залишилась ненависть до молодої жидівської держави та до західніх потуг, що їх араби обвинувачують у піддержці Ізраїлю.

Ненависть до західніх держав стала причиною своєрідної невтральности арабів у конфлікті Схід-Захід. „Невтральне" становище арабів не дуже турбувало б західній світ, якби на просторі арабських держав та сусіднього Ірану не лежали важливі стратегічні шляхи між Европою, Африкою та Азією, і джерела нафти цього простору не давали 1/4 продукції вільного світу.

Західні держави старались проломити невтральність арабського світу поступками (напр., договір про виведення англійських військ з области Суецького каналу), господарською допомогою тощо. Та змін у настроях провідників арабських держав видко не було. Навпаки, з'явились познаки, що проводир Арабської Ліґи — Єгипет змагає до того, щоб тісніше зв'язатися з невтральною „третьою силою", що її експонентом є індійський прем'єр Неру. Турецька пресова „Анатолійська Аґенція" подала вістку, що з 20 січня між єгипетською і совєтською амбасадами в Анкарі ведуться розмови. Прем'єр Неру, повертаючись з конференції членів британського комонвелту в Лондоні, вступив до Каїро на розмови з прем'єром Нассером.

Відвідини турецького прем'єра Мендереса в Багдаді та заповіджене підписання турецько-іракського оборонного договору викликали справжню бурю в Арабській Лізі. В очах єгипетського уряду Ірак став малощо не зрадником арабської справи. До цього часу погляди єгипетського уряду були міродайні для інших арабських держав: авторитет Єгипту спирався на факті, що він — найсильніша арабська держава, ініціятор та провідник Арабської Ліґи. Певний свого авторитету, Єгипет скликав останню конференцію Арабської Ліґи, сподіваючись, що легко переконає Ірак в тому, що він „помилився", відступивши від арабської „партійної лінії". Тим часом делеґація Іраку ні переконати, ні залякати себе не дала. Що більше, за політику Іраку опертися в обороні проти можливої совєтської аґресії на західні держави, висловився прем'єр Ливану. Дещо менш рішуче підтримувала Ірак Сирія. Інші делеґати не зайняли ясного становища, але за думкою Єгипту не пішли. І — конференція роз'їхалась.

Чи це тихий кінець Арабської Ліґи? Арабські держави мають ще багато спільних інтересів і завдань. Ще не всі арабські країни діждались самостійности, за неї ще бореться Тунісія, Альжир, Марокко. Одне певне: „невтральна" політика Ліґи зазнала рішальної поразки.

Тим часом турецький прем'єр Мендерес, спричинник усього заколоту, не сів спочивати. Його відвідини в Римі торкались, крім справ господарських, головно організації оборони Близького Сходу. Над цією обороною радять одночасно в Лондоні турецький генерал Рушту Ерделгун та військові уповноважені З'єдинених Держав і Англії. Захід хоче, поки чорні хмари над морями Китаю не загули бурею, побудувати „північний бастіон" від Туреччини по Пакістан — останню, ще до оборони не готову, ланку ланцюга безпеки, що оточує совєтський світ.

УСПІХ М. МІНСЬКОГО В БОСТОНІ

Відомий наш співак М. Мінський виступав недавно в оперовому театрі в Бостоні, Масс., „Сан Карльо Опера Ко" — в операх „Аїда" і „Трубадур". Публіці сподобався спів М. Мінського, і вона кілька хвилин оплескувала одну арію з „Трубадура", не даючи співакові продовжувати свій спів. Також і бостонська преса прихильно оцінила виступ М. Мінського в цих операх. Щоденник „Бостон Дейлі Глоб" писав про виступ Мінського в „Аїді" так: „Відмінний серед цілого складу був М. Мінський як Амонастро, який не тільки почувався вільно на сцені, але також співав сильним резонуючим голосом". Інший щоденник „Бостон Геральд" писав про М. Мінського так: „Співак показав велику силу і високу техніку, в аріях був певний і вільний" (в опері „Трубадур"). За мистецькі і вокальні вартості хвалили М. Мінського також і головний менажер мр. Ґалло і музичний директор мр. Карло Мореско.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Канаді

ВІДЗНАЧЕННЯ ПЕРШИХ РОКОВИН СМЕРТИ ПРЕЗИДЕНТА АНДРІЯ ЛІВИЦЬКОГО В ТОРОНТІ

6 лютого ц. р. українська суспільність м. Торонта відзначила першу річницю смерти св. пам. Президента Андрія Лівицького. В Соборі Св. Володимира відбулася урочиста Панахида, організована заходами Головної Управи Українського Національно - Демократичного Союзу у Канаді при активній співпраці 5-ої Станиці Союзу б. Українських Вояків, ОДУМ-у та інших українських організацій. Панахиду відправив Владика Михаїл в сослуженню з о. Ю. Цукорником і о. Д. Фотієм. Співав катедральний хор під керівництвом п. Головка. 5-та Станиця б. Україн. Вояків, Курінь Буковинців і ОДУМ взяла участь в панахиді з своїми прапорами, делегація Українського Пласту — з своїм курінним знаменом. Біля Духовенства зайняли місце численні делеґації місцевих організацій — представники Комітету Українців Канади, Головної Управи СбУВ, 5-ої Станиці, УНДС, УНО, Стрілецької Громади, СУС,, СУЖЕРО ОДУМ та ін. Церква була переповнена вірними. Чудовий спів катедрального хору, тепла молитва Владики, чуле і змістовне слово о. Д. Фотія, присвячене життю і праці пок. Президента, численні вогні свічок в руках у присутніх, — створювали особливий настрій для цієї спільної молитви, якою вшановано пам'ять Президента в першу річницю його смерти.

УКРАЇНСЬКІ ДРУКИ В КАНАДІ ЗА 1954 РІК

(Заклик УВАН у Канаді до видавців і авторів).

Українська Вільна Академія Наук (УВАН) у Канаді задумус, як і минулими роками опублікувати показник українських видань за минулий 1954 рік. Неперіодичні видання опрацьовус проф. Яр. Рудницький, періодичні — д-р Д. Сокульський.

Щоб новий показник україніки в Канаді був можливо повний, УВАН звертається цією дорогою до всіх українських видавців, авторів, книголюбів і т. д. з проханням переслати до УВАН (498 Андерсон Евню, Вінніпеґ) якнайскоріш по одному примірникові усіх друків за 1954 рік. Після використання, ці друки будуть здепоновані в Бібліотеці УВАН у Вінніпегу.

Управа УВАН у Канаді.

Спорт

УКРАЇНСЬКИЙ СТАДІОН В НЮ ЙОРКУ!

Ініціятивний Комітет корпорації „Український Стадіон" у Ню Йорку повідомляє загал українського громадянства, що вже закінчено усі заходи відносно правного оформлення корпорації та що з днем 30 грудня 1954 р. згадана корпорація леґально розпочала свою діяльність, згідно з приписами Нюйоркського стейту.

Закладовим капіталом корпорації є сума 60,000 долярів, що розділюється на 2,400 уділів (шерів) по 25 долярів один.

Як уже сама назва „Український Стадіон" — вказує, ціллю корпорації є придбати відповідний терен, де можна б було урядити спортову площу, що нею користувалися б організації та товариства.

Такий терен намічено на Флошінгу в недалекій віддалі від летовища Ля-Гвардія. Є він довгий на 900 фітів, а широкий на 200 (приблизно 2 3/4 акрів). Згаданий шмат землі вповні відповідав би нашим вимогам. Він вистачає, щоб на ньому урядити дві спортові площі (для копаного м'яча) та пікніковий парк, як це проєктує Ініціятивний Комітет корпорації.

Кошти купна цієї площі мають виносити біля 50 тисяч долярів (27½ центів за квадратову стопу землі). Очевидно, що згадана ціна не є ще дефінітивною. Заки дійде до заключення остаточної умови, вона може легко знизитися або піднестися.

Дехто може дивуватися, що минулого року говорено про 25 до 30 тисяч долярів, як закупну ціну площі, а сьогодні ця ціна піднеслася аж до висоти 50 тисяч. Для вияснення подаємо, що в минулому році проєктовано закупити терен тільки на одну площу, що консеквентно дало б і нижчу ціну. Одначе, взявши під увагу, що одна, середньої величини, площа не відповідала б нашим вимогам, Ініціятивний Комітет постановив реалізувати купно більшого терену, що вдоволяв би вимоги не тільки спортових товариств, але також інших наших організацій. Тут головне маємо на увазі улаштування пікнікового парку для розваги в часі гарячого літа.

Відгук нашого громадянства на акцію Ініціятивного Комітету, як досі, є дуже вдоволяючий. До сьогодні вплачено готівкою або задеклярували закуп шерів на суму понад 10,000 долярів.

Ініціятивний Комітет вірить, що за цим почином підуть другі і що через масовий закуп шерів мрія стане дійсністю та що вкоротці Загальні Збори шеровців уповноважать нововибрану Дирекцію корпорації „Український Стадіон" поробити кінцеві заходи для остаточного оформлення наміченої цілі.

За Ініціятивний Комітет:
Гаврилюк Михайло, Кіра Станислав, Серант Іван

В Австрії

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ В ІНСБРУЦІ

Українська Секція Суспільної Служби в Інсбруці під проводом своєї енергійної Управи з д-ром Л. Мостовичом на чолі, започаткувала новий рік уряджениям традиційного Свят-Вечора 6 січня. Понад 60 громадян зійшлося на цей Свят-Вечір. Отець Пралат д-р М. Горникевич сказав глибоко продумане слово і закликав українське громадянство в Інсбруку, до об'єднання. Після нього промовляли голова Управи д-р Л. Мостович, який закликав до організаційної єдности і до збереження наших національних традицій, і один з громадян, що висловив подяку Управі за організацію Свят-Вечора. Дітям роздано дарунки. Хор під орудою д-ра Д. Павлишина відспівав колядки.

В неділю 16 січня відправив Отець Пралат д-р Горникевич в греко-католицькій церкві врочисту Панахиду за спокій душі першого Президента Української Держави проф. Михайла Грушевського, який, як відомо, помер перед двадцяти роками.

29 січня велике число українських громадян Інсбрука зійшлося в церкві, де відправлена була Панахида за полеглих в січні 1918 року під Крутами героїв-студентів, що боронили Україну перед наступом московського ворога. Також того дня в гарно прибраній залі готелю „Гольдене Кроне" в центрі Інсбрука відбулася Академія пам'яті героїв Крут і проголошення Самостійности України Четвертим Універсалом з 22 січня 1918 року. У вступному слові закликав голова Управи д-р Мостович громадянство не розгублюватися на шляхах еміґрації, а залишитись вірними ідеї Четвертого Універсалу. Короткий спомин про історичну подію ухвалення Четвертого Універсалу Українською Центральною Радою виголосив Микола Ковалевський. П. Оксана Мостович з великим чуттям відрецитувала „Крути", Янова, а студ. пані Н. Дражньовська прочитала „Сини" Стефаника. Зворушливим моментом цих святочних сходин була деклямація наших найменших, що щойно розпочали навчання української грамоти в школі, організованій Українською Секцією С. Сл. Людмила Литвиненко і Юрка Пфаузер продеклямували свої віршики і зібрали найбільше оплесків. Гарно співав хор під вправною рукою д-ра Д. Павлишина. Громадним відспіванням національного гимну закінчились ці святочні сходини українського громадянства в Інсбруку.

Конґресмени голосують за підвишку своєї платні

Вашингтон. — Палата Репрезентантів більшістю 283 до 118-ох голосів прийняла законопроєкт про підвишку платні конґресменам і сенаторам на 10,000 долярів річно. Цей законопроєкт мас ще ухвалити Сенат. Згідно з цим законопроєктом конґресмени й сенатори діставатимуть річно 25,000 долярів. Досі вони діставали по 12,5000 долярів річно і ще 2,500 долярів додатку. Цей законопроєкт передбачає підвишку річної платні віцепрезидентові та спікерові Палати Репрезентантів на 5,000 долярів, так що вони діставатимуть по 35,000 долярів річно. Також федеральні судді дістануть річну підвишку в сумі 7,500 долярів, а судді Найвищого Суду — по 10,000 долярів. Деякі конґресмени заявили, що вони не можуть голосувати за підвишку платні, бо тоді не могли б подивитися в очі своїм виборцям, які впродовж „двох років терплять від посухи, повені і Езри Тефта Бензона".

Фірма Діксон домагається відшкодування, якщо уряд скасує контракт

Вашинґтон. — Урядовці фірми Діксон-Єйтс заявили, що уряд не має права уневажнювати контракт в справі достави електричної енерґії, а якщо так зробить, то мусітиме заплатити відшкодування. Фірма вже видала поважні суми на будову нової електрівні, бо час, коли уряд міг відкликати контракт, давно минув. Адвокат цієї фірми Ден Джеймс заявив, що „термін уневажнити умову без відшкодування" скінчився. Але інакше твердить противник цього контракту, демократичний сенатор Гор, який каже, що уряд все ще може уневажнити цю умову, не платячи жадного відшкодування. Уряд президента Айзенгавера заявив, що він не думає уневажнювати умову з фірмою Діксон-Єйтс, хоч проти неї заявилася теперішня демократична більшість у Конґресі. Одні правники твердять, що реченець безкарного скасування умови скінчився 15 лютого, а інші заявляють, що уряд зможе уневажнити умову і після 15 лютого, не платячи відшкодування.

Прокуратор знає вбивників Рубінштайна

Ню Йорк, Н. Й. — Асистент окружного прокуратора в Ню Йорку, Александер Герман повідомив, що суд вже знає прізвища вбивників Сержа Рубінштайна. Цю заяву склав він після переслухання Германа Шолца, якого випустили на волю за кавцією 25,000 долярів. Сам Шолц заявив журналістам, що він називав у суді ті особи, з якими він колись укладав плян викрасти банкиря Рубінштайна. Прокуратор Герман заявив, що „ті особи — це дійсні вбивники" банкиря. В мешканні Шолца знайшла поліція пістолю, револьвери, ножі й шнури, подібні до тих, якими задушено Рубінштайна. Шолц признався до плянування інших злочинів, а поліція підозріває його в участі грабунку двох банків. Суд заявляє, що Шолц не брав участи у вбивстві Рубінштайна, і тому Шолц має виступати в суді як свідок у цій справі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

МАГ СИТІ, ПА. — Відділ 305 Запорозька Січ повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го лютого, о год. 9:30, зараз по Службі Божій. Проситься усіх членів прибути на означений час і вирівняти свої залеглости. Будуть важні справи до полагодження. Позамісцевих членів прошу принести свої вкладки на збори, бо секретар не буде більше збирати по домах. — Управа.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Б-во св. Миколая відд. 106 повідомляє членів, що в неділю, 20-го лютого, о год. 12-ій вполудне, в Домі Відділів, при 841 N. Western Ave., відбудуться звичайні збори. Проситься всіх членів взяти участь, а довгуючих вирівняти свої залеглости. — В. Івасютин, рек. секр.

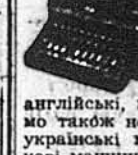
ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Миколая відд. 175 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю 20. лютого, о год. 1. попол., в У. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься членів, прибути, є багато важних справ до вирішення. Пригадується довгуючим членам вирівняти свої залеглості, щоб оминути суспенди. — С. Пелих, предс.; В. Білінський, кас.; І. В. Іванчук, фін. секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Відд. 140 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 20-го лютого, в церковній залі на 526 Вест Раєн Евеню, зараз по великій Службі Божій. Члени повинні прийти і заплатити свої залеглі довги. Уряд на 1955 рік: М. Терлецький, предс.; В. Терлецький, заст.; І. Кравець секр.-кас.; С. Яворський, заст.; Збори відбуватимуться в третю неділю по першім.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка 97 відд. повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. лютого, о год. 2-ій попол., в приміщенні шкільної залі Укр. Правосл. Церкви при 45-47 Hope Ave., Є дуже важливі справи до полагодження, а тому присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ПОДЯКА

Цісю дорогою складаю щиру подяку моїм Сусідам **Василеві і Петрові**, (с. Анни і Юри) **Мигалюкам** з Татарова за велику поміч, яку Вони виявили мені в тяжких часах перед війною в Старому Краю.

З цієї нагоди складаю **дол. 10** на бідних Скитальців через ЗУАДК в Америці.

Катерина СЕМЙОН,
дочка Петра і Анни Гриценко з Татарова.

В Ню Йорку, 14. лютого 1955.

ТАРЗАН, ч. 3417. Втеча.

Тарзанові стріли розтяли пута невдахи, і два втікачі в замішанні втекли до воза.

Гарріґен кинувся до віжок, а Тарзан шаблюкою відганяв Рамбулових людей.

Тарзан повалив на землю найближчого бандита, і наполоханий кінь кинувся немов переляканий кролик.